

Ehdotuksia

Suomen Kansakoulutoimesta,

Keisarillisen Senaatin määräyksestä

alamaisuudessa tehnyt

H. Cygnaeus.

Suomenos.

Helsingissä,

Keisarillisen Senaatin kirjapainossa, 1863.

Suuriwaltias, Armoillisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Armosja määrättyä valmistamaan ja Teidän Keisarillisen Majesteettinne Suomeen asetettuun Senaattiin lähettämään ehdotuksen kansakoulumenon järjestämiseen Suomessa, jaan nöyryimmässä alamaisuudessa tämän kautta antaa esiin:

1:ksi. Esilauseen, esittelevä perusmietteet, joita ehdotuksen laadinnassa on noudatettu.

2:ksi. Ehdotuksen kansakouluseminarin järjestämiseen ynnä sen ohessa ja kansa työjärjestyksen ja operuskaavan niin hyvin seminaria kuin myöskin siihen yhdistettyjä, lapsitarhalla ja lapsiheimellä varustettuja, mallikouluja warten, sekä myöskin noita laitoksia warten tarwittawain rakennusten peruspiirroksia.

3:ksi. Ehdotuksen kansakoulujen järjestämiseen Suomessa.

Mitä sitten tulee kysymykseen, milloin ja missä järjestyksessä tuo ehdotettu seminari saattaisi alkaa toimensa, rohkenen nöyryimmässä alamaisuudessa Teidän Keisarillista Majesteettiänne huomauttaa, että ensimmäinen ja wälttämätön ehto siihen on kaswatusopillisesti oppinut opettajajunta.

Miten jo tätä ennen olen Armosja jaanut muistuttaa, on tuommoisen opettajataidon woittaminen omassa maassa tätä nykyä mahdotoin asia; waan on wastaisten mies- sekä naispuolisten seminariopettajain opinnoilla ja käytännöllisillä harjoituksilla ulkomaan opettajaseminareissa hankkiminen itsellensä tarpeenmukainen kaswatusopillinen valmistus. Niin pian kun opettajajunta on ajan ja tarkoituksiperäisten vaatimusten mukaan valmistunut, katson laitoksen kohta woiwan alkaa työntöimensä ja sen seuraawassa järjestyksessä. Ensimmäisellä vuonna pantaisiin ainoastaan yksi luokka kummassakin osastossa warteen, se on: otettaisiin vastaan wiisitoista miespuolista ja wiisitoista naispuolista oppilasta; toisen vuoden alkaisa, kun nuot oppilaat ovat toiseen luokkaan siirrettyinä, täytettäisiin ensimmäinen taas uusilla oppi-

lailla, jonka ohessa tähän lisäsi myöskin otettaisiin oppilaita muutama sekä poika- että tyttölasten mallikouluun ynnä myöskin vähempiä lapsia muutama lapsiseimeä ja lapsitarhaa warten, jotta seminarioppilaat saisivat tilaisuuden nauttia opetus- tapa-opillista opastusta ja harjoitusta lastenhoitossa ja koulunpidännössä, kolman- nen vuoden alussa olisi taas, siirrettyjen sijaan, uusia oppilaita otettava, joten siis laitos luokkain oppilaiden puolelta tulisi täysimääräiseksi. Tähän ohessa olisi otettavat malli- koulut myöskin täydennettävät; jotta lastenkin luku tekisi ehdotuksessa mainitun määrän.

Tämmöistä askelettain käyvää laitoksen järjestämistä ei esteet kohtaisi, waikk ei ehdittäisiikään rakennuttaa ehdotuksessa laitoista warten waadittamia rakennuksia sen ajan sisäessä, mikä opettajakunnan valmistamiseen menee, koska Jyväskylän kaupungin jäsenet, miten alamaisuudessa mukaan liitetty ote Jyväskylän kaupungin Järjestysoikeuden pöytäkirjasta 9 päivästä Kesäkuuta 1860 osoittaa, ovat ottaneet toimittaksensa, jos muka seminari sinne siitettäisiin, kaupungin kassan kustannuk- sella laitokselle tarpeelliset huoneet kahtena ensimmäisenä vuonna, lukein siitä päi- mästä, jona laitos rupeisi toimeensa.

Chkä seminari noisja ei niin järki luontewisja asumisja, mitkä Jyväskylän kaupungisja owat saatawina, sekä warsinfin sen vuoski, ettei oppilaila ole tilai- suutta harjoitukseen maawiljelyksessä ja ryytimaahoidossa, ensi aluksi ei niin täysin tuliskaan tarkoituksensa kannalle, katson kuitenkin laitoksen tuosjakin wäliaikasesja asumesjaan saattawan jotenjakin tawoittoa tarkoituksensa, saatikka tuo laitos waan, mitä sen sisälliseen järjestämiseen ja eteenkin opettajakunnan lukumäärään ja wal- mistamiseen koskee, järjestetään alamaisuudessa mukaan liitetyn ehdotuksen mukaiseksi.

Rohkenen siitä syystä nöyryimmässä alamaisuudessa ehdotella, että hallitus hyweksii tuon Jyväskyläläisten tekemän ja heidän warainsja suhteen todellakin an- teliaan tarjomuksen asumista, jotta olisi tarwis atkomukseensa valmistaa sillä aikaa minä opettajat tarwitsewat valmistuaksensa, — joslei muka käwisä laatuun, jota asianomaawat miehet eiwät tofi ole katsoneet niinkään mahdottomaksi, mainitun ajan kuluessa, jonka vähintäkin on lasfeminen 1 tahti 1½ wuodeksi, rakentaa wal- miiksi kaikki rakennukset, mitkä seminari täydessä woiassa tarwitsee, kun on muka ehdotetu pelkkiä puuhuoneita, joihin ainetta seudulla kyllin on saatawana.

Kansain elämässä vuosikymmenet ei suurin paina. Laitos, jonka hedelmät waatiwat vuosikatoja tulleentuaksensa, jääköön ennen odottamaan vuosia muutaman järjestämistänjä, kun että tuo asetettaisiin takaperoiselle kannalle. Mutta kun toi-

saatia toinen kanjansiveltys on festuuselämän mitä tärkein kysymys, eihän Armolinen ja korkeasti valistunut Hallitus viivyyttäne tuon toteuttamista kauvempaa aikaa, kun minä asianhaarat välttämättömästi vaativat. Siinä toivoessa pysyy nöyryimmällä kunnioituksella ja uskollisuudella,

Suurivaltias, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Leidän Keisarillisen Majeesteettinne

alamaisin ja uskollisin alamainen
Uno Cygnaeus.

I.

Alkulause.

Kansasiivistys omistetaan meidän aikaamme, ei ainoastaan kristillisen siiveyden ja ihmisillisuuden, vaan myöskin valtiotalouden kannalta katsottuna, yhteiskunnan tärkeimmäksi asiaksi. Vuosi vuodelta käypi julkisemmaksi totuudeksi, että korkeampi kansasiivistys ja siitä seuraava yleisempi siiveys, suurempi työnhalu ja toimellisuus kuin myöskin virkeämpi kansallistunto on yhteisen varallisuuden rikkin lähde sekä kansan itsenäisyyden vakavin turva. Kieltämätöntä on myöskin, ettei kansasiivistystä meidän aikaamme voi ajanmukaisella tavalla edistää, ellei hankita hyviä kansakouluja. Mutta vaikka näin on laita, on kuitenkin aiwan harvassa maassa onnistunut järjestää kansakoulumeno semmoiseksi, että siitä on toivottuja hedelmiä kasvanut. Tästä taas ovat ne, jotka käsittävät yhteiskunnan matalalta ja niinmuodoin yksipuoliselta kannalta, ottaneet syytä pitää kansakoulua kaikenmoisen pahan alkuna, ja koko kansasiivistystä on sentähden ruvettu vastustamaan, taikka kansakouluja ainoastaan puutteellisimmassa ja vajavaisimmassa muodossa ehdolle panemaan. Ei tahdota ymmärtää, että pääsy kansakouluin ja kansasiivistyksen huutoon tullessiin, vaarallisiin seurauksiin on ollut siinä, että on pyritty puolinaiisiin toimiin ja kansakoulun järjestämisessä laiminlyöty semmoisia asiahaaroja, jotka sen menestykseen ovat välttämättömästi tarpeellisia. Jos todenteolla tahdotaan kansaa varallisuudessa nouswaksi, niin tulee todellista, yhteistä kansasiivistystä edistää, joka nykyisessä asiain tilassa ei voi tapahtua muulla kuin kelmollisilla kansakouluilla. Mutta koska koulun menestys etunenässä riippuu opettajan olennoista, niin tarvitsee kelmollisten kouluin voittamiseksi, ennen kaikkea toimittaa tarkoituksen mukaisesti kasvatettuja, vakamielisiä opettajia. Jos taas tahtoo hankkia kelmollisia opettajia ja kasvattajia kansalle, niin ei ainoastaan tule antaa heidän tarkoituksen mukaisesti asetetuissa kasvatustaitokissa voittaa tarpeelliset omaisuudet, vaan heille on myöskin suotava semmoinen kansakunnallinen tila,

että niin ruumiillisten tarpeittensa, kuin ulkonaisen armonsaakin suhteen ovat wa-
pautetut nöyrytyksistä, jotka ovat heidän toimellensa hämmekiksi. Kansakoulun ku-
foistukseen tarwitaan tämän lisäksi tarkka silmällä-pito asian-ymmärtäväisten mies-
ten kautta sekä hellä huoli koulua kohtaan yleisön (kuntain) puolelta. Kaikissa
maissa, joissa on annettu täysi arwo näille kansakoulun kukoistukseen wälttämättö-
mille ehdoille on kansakoulu siunattuita hedelmiä kantanut, kun ei waan hallitus-
muoto taikka firkoilliset kohdat ole mitään hämmekkiä synnyttäneet.

Rusja taas nämät tärkeät seikat ovat jääneet tarkastamatta, ja sopimatto-
maesta jäästäväisyydestä taikka luonnottomasta pelwosta, että kansa tulisi rikkis-
tyneeksi, on tydytty puolinaisiin toimiin, siellä on kansakoulu enemmän taikka wä-
hemmän mitättömäksi lahonnut.

Koska nyt semmoisissakin maissa, jotka kaikin puolin ovat werrattoman
onnellisemmalla kannalla kuin meidän isänmaamme, arwaamattomat wastukset ovat
kansakoulumenon järjestämisessä kohdanneet, niin voi edelläkäsin arwata, että tämä
paljon korkeammasja määräsja on meillä tapahtuwa. Esteeksi kansakouluihin perus-
tamiselle mainitaan meillä tawallisesti wäestön hajallisuutta ja kansan köyhyyttä.
Edellistä seikkaa eli wäestön hajallisuutta on moni katsonut woittamattomaksi es-
teeksi kiinteäin kouluihin perustamiselle, jonka tähden kiertävää koulua on kehitetty
meillä yksistään mahdolliseksi ja sopiwaksi. Mutta koska kokemus osoittaa, että kiertä-
wä koulumestari ellei juuri joskus ihmeeksi, onnellisimmasjakin tapauksessa harwoin
pääsee sen edemmäksi, kuin että saa lapset suoraan sisälukuun, johonka vanhempain
itse sopii ja tulii heitä harjoittaa, niin näyttää kowin epätietoiselta, mitä hyötyä
kaswawan sukukunnan todelliselle siwistyksele ja jalostuksele semmoisesta ympäri-
kulkewasta koulumestariesta oikeastaan ollee. Saattanee tämänlaisesta koulusta syyllä
wäittää, että moni äiti siitä löytää estelystä, kun ei itse wiitfi lapsiansja firjalukuun
opettaa, sekä että se aiwan usein tuottaa tapojenkin turmelusta, koska muka koulu-
mestari, joka tawallisesti on wähäsja arwosja pidetty mies, wiettäessjään liikkuwaa
nomadi-elämää, monesti lankee juopumuksele, eikä siis voi kannattaa sitä kunnioi-
tusta, jonka hänen vanhemmilta ja lapsilta täytyy ansaita, jos hänen opetuksensa
on kaswattawalla, jalostawalla woimalla waikuttawa.

Että meillä tawallista, kiertävää koulua kiitetään, näyttää minusta osoitta-
wan, että käsitys kansakoulusta ja kansasiwistyksestä yleensä on sangen matala.
Sillä jos kansakoulu käsitetään ajanmukaiselta kannalta, keskuuskuunnan pohja-
kouluna, jonka tulee waikuttaa hengellisten ja ruumiillisten woimain kohdallista

kehitystä nousseessa sukukunnassa sekä kasvattaa jumallista, järjellistä ja käytännöllisissä toimissa kunnollista valtion jäseniä, niin ei enää voi tyytyä kiertävään kouluun, joka syntyy sillä tavalla, että opettaja kulkee pitkin pitäjää opettamassa lapsia tawaamaan sekä aapiskirjaa ja kättismusta heiltä kuulustelemassa. Täytyy wälttämättömästi waatia kiinteä koulu, joka ei ole paljas läfsyin lufulaitos, jossa lyhyt määrä muutamia ulkoläfsyjä sekä jäykkä taito ajattelemattomassa siälumussa oppilaisiin tyrkytetään, waan päinwastoin on kasvatuslaitos, jossa lapset ei ainoastaan waroituksilla ja neuvoilla, waan esimerkin ja tawan woimalla harjoitetaan käsittelemään ajanarwo ja työn kunnia kuin myöskin kiihoitetaan työteliäisyyteen ahkeruuteen ja toimellisuuteen; jossa he woivat hankkia itsellensä sekä ne tiedot, jotka heidän kansakunnallisessa tilassaan owat tarpeellisia, että myöskin heille wälttämättömän taidon kaikenmoisissa käsitöissä; jossa he ennen kaikkea herätetään huomamaan ja myönnyttämään, että voitettu tieto ja taito, olkoot minfäluontoisia tansa, owat hyödyllisiä ja siunausta tuottawia ainoastaan siinä määrässä kuin ne käytetään Jumalan waltakunnan laajennukseksi, totuuden ja walkeuden palveluksessa maan päällä, ja että ihmisen siwistyksellä on siweyellinen arwo ainoastaan siinä tapauksessa, että hän on koonnut yhteisesti hyödyttäviä tietoja, jotka hän puhtaan itseensä katsomattoman, pyhän rakkauden pakosta, wiljelee isänmaansa ja wertaitensa hyödyksi.

Kun kansasiwistystä näin ylewältä kannalta katsotaan, täytyy tulla siihen päätöfseen, että ainoastaan kiinteä koulu, useampain muitten onnellisten kohtain awulla, on mahdollinen saattamaan yllämainitun tarkoitusperän woittamiseen. Jos nyt waadittaisiin, että kaikki seurakunnan lapset wähään aikaan saisiwat tämmöisen korkeamman koulu-opetuksen, niin on luonnollista, että tultaisiin woittamattomiin wästufsiin, koska ei maassamme taida löytyä yhtäkään pitäjää, johon woisi perustaa niin monta kiinteää koulua, että kaikki kunnan lapset taitaisiwat niissä käydä. Mutta jos sitä wastaan asia katsotaan siltä kannalta, että yksi hyvä koulu tuottaa paljon enemmän hyötyä kuin monta huonoa, ja että on parempi perustaa kelloallinen kasvatuslaitos, jossa vähempi luku kunnan lapsia saawat täydellisemmän hoidon ja ajanmukaisen kasvatuksen, kuin antaa isommalle luvulle kunnan lapsia warsin päällipuolinen opetus, niin että ainoastaan tulewat jäykkään, ajattelemattomaan siä- ja ulkolukutaitoon, joka vähän tyllä saattaa mitään siweydeistä ylen-nystä kansassa waiikuttaa, niin ei suinkaan pitäisi mitään woittamattomia wästufsia nouseman, ja semmoisesta kansakasvatuksesta saataisiin muutamien vuosikymmenen

päästä nähdä warfin toisia hedelmiä kuin ne, jotka syntyvät ajattelemattomasta lufutaidosta, jota kuitenkin monesti esitellään erinomaisen korkean siivistyksen todistukseksi kansassamme.

Mutta ajanmukaisten kansakoululaitosten siunatut hedelmät valmistuvat sitä pikemmin, jos ennen kaikkia pidetään huolta nousevan naisväen taroituksenmukaisesta kasvatuksesta. Koska muka koto keskuuskunnassa on siiven oitea pohja, niin tulee kristillisen kotokasvatuksen matkaansaanti olla päätaroituksena kansasiivistystä maassamme järjestäessä. Ja koska kotokasvatuksen luonto parhaastaan rippuu naispuolesta, warfin äidistä, niin tulee erinomattain ahkeroita kelloisten lastenhoitajain ja äitien kasvatusta. Mutta taitaaksensa lapsia Jumalan tahdon ja luonnon lakien jälkeen hoitaa ja kasvattaa, tulee tytön, paitti opetusta jokapäiväisessä elämässä tarwittawissa ja käytettävissä tieto-aineissa, myöskin saada johdatusta ja harjoitusta ruumiillisessa ja hengellisessä lastenhoidossa; hänen tarwitssee tuntea ne yhteiset lait, joitten jälkeen ruumiin ja hengen säännöllinen kehitys tapahtuu. Näitä tietoja, tätä harjoitusta ei hän saata woittaa omassa kodossansa, semmoisena kuin koto meillä yleensä on, sillä useammissa perheissä noudetaan jekä ruumiillisessa että hengellisessä katjannossa waistenluontoisinta kasvatustapaa. Jos kotokasvatus on parannettava ja luonnonmukaisempi lastenhoito matkaansaattawana, niin täytyy kasvattaa ymmärtäviä lastenhoitajia ja äitiä, joka woinee tapahtua ainoastaan taroituksenmukaisissa tyttökouluissa. Nämät taas owat niin järjestettävät, että tytöt, jotka niissä kasvatetaan, samalla kuin owat tilaisuudessa oppia heidän asemallaan tarpeellisia alkeistietoja, järkinäisen, puhtaan ja säädyllisen elämäjärjestyksen kautta saawat tottua siwouteen ja ahkeruuteen, ajan armon ja työn kunnian oikeaan käsitukseen, kuin myöskin harjaantua kaikkiin naisten käsitöihin ja koto-asfareihin, mutta ennen kaikkia saawat nauttia opetusta, johdatusta ja harjoitusta järjelliseen lasten hoitoon. Tämmöisen, waimon warfinaiselle kutsunmuksele lastenhoitajana ja äitinä tarpeellisen kasvatuksen woittamiseksi täytyy tytön joko asua kasvatustaitoksesja taikka kumminkin isomman osan päiwää siinä oleskella.

Kansakoulussa jaettawan opetuksen suhteen tulee ilman sitä pitää tyyskä waari siitä, ettei ne tiedot, jotka lapsi omistaa, joudu jäämään kuolleeksi muistokaluksi, waan että lapsi alusta alkaen saa oppia omassa työssjnsä tietonsa todestitekemään. Koko kansakoulussa, alimmalta luokalta ylhäisimpään saakka, tulee sentähden kasvatustapana käyttää kasvatusta työn kautta työhön.

Harjoitus käytännölliseen taitoon ja näppäryyteen sekä tietoin viljelemiseen elämässä on yhtä vähän laiminlyötävä kuin lujan ja totisen mielenlaadun perustaminen. Mutta vaikka kiinteä koulu toiselta puolel on pidettävä välttämättömästi tarpeellisenä todellisen, jalostavan kansakoulutuksen edistyttämiseksi, niin täytyy kuitenkin, meidän isoin ja harvakselta asuttuin paikkakuntaimme vuoksi, miehiä ja naispuolisen opettajan myöskin kiertävällä toimella ahkerointa kansan sivistämisestä ja jalostamisesta. Tämä toimi ei kuitenkaan saa alentua siksi, että opettaja kiertää ympäri opettamassa lapsia tawaamaan ja sisältä lukemaan, taikka katkismuslääkijä kuulustelemassa, niinkuin tähän asti on ollut tapana, vaan hänen tulee harjoittaa äitiä ja muita, jotka osoittavat halua ja taipumusta lapsia johdattamaan, luonnonmukaiseen lasten hoitoon, silminnäkö-opetukseen, sanalla sanottu järjelliseen tapaan lapsia täydessä merkityksessä kasvattamaan j. o. niin paljon kuin suinkin mahdollista asettamaan lapset semmoisten kohtain vaikutuspiiriin, että kaikki Luojan heihin istuttamat ruumiilliset ja hengelliset lahjat saattavat päästä täydellisiimpään heristymiseen ja sitä vastaan poistamaan kaikki ne esteet, jotka saattavat tätä kehitystä seifattaa, häiritä taikka hämmentää.

Tässä mielessä tulee opettajan vaikuttaa nuorison kasvatusta ei ainoastaan kiinteässä koulussa, vaan myöskin kyläkouluisa, jotka ovat hänen perustettavia ja laikkaamatta katkasteltavia. Tämä mieli tulee hänen koettaa saada yhtiöitsinkin perheisiin juurrutetuksi.

Toinen asia, joka on esteenä kansakoulun perustamiselle maahamme, on useasti valitettu köyhyytemme. Jos kohta tämä köyhyys todella onkin rasittava, ei sen kuitenkaan pitäisi pelättämän meitä kansakouluja perustamasta, vaan päinvastoin väkewänä ylläkkeenä pakoittaman meitä kaikin voimin ponnistamaan niiden toimeenpanoa, koska juuri kansakouluista saattaa syntyä mahtavin apu valitetun kurjuuden poistamiseksi. Sillä vaikka tämä köyhyys on useampainkin kohtain vaikuttama, täytynee kuitenkin myönnyttää, että pääsyinä siihen on typeryyt, puuttuva toimellisuus, saamattomuus ja laiskuus, kelmotoin ajan tuhlaus sekä meidän maassamme vallitseva määrätöin epäsuhta toiselta puolen ylellisen elämän ja nautinnon himon sekä toiselta puolen työväryyden ja työnsynnytysoiman välillä. Näitten köyhyytemme vaikuttavain kohtain vähennykseksi on koulumenomme yleensä ja etenkin opettajasivistyksen suhteen uuteen järjestykseen saatettava sekä varsinkin ajan- ja tarkoituksenmukaisia kansakouluja perustettava, ja tä-

män tarfoitufsen woittamiseksi täytyy maamme panna viimeisetkin woimanja. Sopi neepa wäittää, ettei mistään kustannuksista ole niin pikaista ja luotettawaa kaswua odotettawa, kuin niistä, jotka käytetään ajanmukaiſten kansakouluihin perustamiseen. Kaikki muut toimet yhteisen warallisuuden korottamiseksi ovat isommaksi taikka vähemmäksi osaksi paljaita syrjäkeinoja, jotka waiwuttawat peräti weltoſti, niinkauwan kuin kansallisen warallisuuden oikea elämänlähde, työwires ja työntaito, siweydellisen ja jumalisen mielenlaadun oheſsa, jääwät kehittämättä. Ettei tämä taas woi tapahtua niillä toimilla ja opetustaitoksilla, jotka tätä nykyä maassamme löytywät, uuskaltanee jyyllä wäittää. Sillä waikka jäykkä siſä- ja ulkoluwun taito näitten kautta olisi kuinka korkeaan määrään saatettawissa, niin olisi siitä kuitenkkin aiwan wähän apua. Ohtä wähän taitaa kansakoulu kouluissemme nyt tawallisella ajatusperäisellä opetustawalla, wanhalla, sitkeällä koulujärjestyksellä mitään hyötyä synnyttää. Erinäisetkin koulut, jotka maamme warallisuutta harrastawa hallitus, maawiljelyksen ja teollisuuden edistämiseksi, viimeisiin wuosiin on perustanut, tulewat wasta sitte waršinaisia hedelmiä kantamaan ja yhteistä warallisuutta maassa kurtuttamaan, kun ne harjoituskouluina nojaawat yhteiseen pohjakouluun, jonka tulee olla niitten luonnollisena perustuksena, josta saawat wastaanottaa tarfoitufsen-mukaiſesti valmistettuja oppilaisia.

Jos nyt myönnytetään, että ainoa luotettawa keino sen köyhyyden ja surjuuden poistamiseksi, jota kansamme sairastaa ja jota yleensä walitetaan, on siinä, että siweyteen nojaawa siwistys, työwires ja taito sekä toimellisuus ja järkewyys tulewat yleisemmiksi, ja näihin ehtoihin ei päästä muulla kuin ajan- ja tarfoitufsen-mukaiſilla opetustaitoksilla, niin on semmoisia hankittawa, waadittakoon siihen sitte kuntain ja waltion puolelta suurimmatkin ponnistukset. Ettei useasti walitettu köyhyys ole mikään woittamaton este kansakoulumenon tarfoitufsen-mukaiſelle järjestämiselle, kun waan kansasiwistuksen tarpeellisuus tulee selkeästi käsitetyksi ja myönnetyksi, woi pi toiwota siitä, että köyhät seurakuntamme owat jaksaneet kaikenmoisia muitakin rasittawia kunnallisia kuormia kantaa. Sänmaanystäwän ei myöskään tarwitse epäillä, ettei jalomielinen Hallitsiamme, joka itse on nostanut alkuun kysymyksen kansakouluihin perustamisesta maahamme, anna Armollista suostumustansa niitten rahasummain määrääntään, jotka kansakoulumenon ajan- ja tarfoitufsen-mukaiſeen järjestämiseen owat wälttämättömästi tarpeellisia, waikka nämät summat nousiivatkin paljon korkeammaksi kuin moni, joka waršin wanhanalaiselta kannalta

katjoo ja tuomitsee kanjasiwistystä ja kanjakoulua, ahtaan mitan jälkeen ennakolta on laskenut.

Kun wirallisten ilmoitusten mukaan maamme yli-opisto, lukiot, alkeis- ja realikoulut sekä kadettikoulu, joissa parhaastaan käy wallasjäättyisten ja porwarien lapsia, joitten jäätyn alla 15 vuoden vanhat lapset vuonna 1855 kaiffiastaan nousivat 62,394:ään, waltiolle maksawat 285,000:an hopearuplan waiheilla, niin pitäisi saman lasten jälkeen maamme kanjakouluille, jotka melkein kokonaan owat aiwotut yhteisen kanjan lapsille, kun näitä muka 15:en vuoden alla samana vuonna 1855 löytyi 518,000, määrättämän 2,370,000 hopearuplaa. Jos nyt yhteiseen kanjaan kuuluwain lasten kaswatukseen määrättäisiin ainoastaan kymmenes osa tästä summasta, joten jokaiselle wallasjäättyiselle lapselle lankeisi kymmenen kertaa enemmän kuin jokaiselle yhteisen kanjan lapselle, niin saadaan yhtäkaiffi 237,000:en hopearuplan rahsumma. Näillä waroilla ei ainoastaan voisi panna toimeen täydellinen kaswatustaitos mies- ja naispuolisille kanjakoulu-opettajille sekä palkata maahan syntywäin kanjakouluin tyyskään filmällä-pitoon tarpeelliset tarkastajat, waan saattaisi myöskin, kumminfin alkuaan, ennenkuin kanjakouluja yli koko maan perustetaan, maksaa palkanlisäyksiä ja eläkerahoja mies- ja naispuolisille kanjakoulu-opettajille ja niinmuodoin täyttää kaiffi kanjakoulun menestykseen tarpeellisimmat tarpeet. Mutta jos jokaiseen seurakuntaan on saatava kaksi tyttö- ja kaksi poikakoulua, joka ei ole likimaillekaan kylliksi isommissa pitäjiissä yhteisen kanjasiwistykseen edistyttämiseksi, tarwitaan kuitenkin paljon isompi rahsumma kuin äsken laskettiin. Maan tärkeimmän asian, kanjasiwistykseen hyväksi ei kuitenkaan voi pitää mitään fulutuksia ylen kalliina, kun waan tarkoitus voitetaan. Kun isompia rahoja tarkoituksen-mukaisiin kanjakouluihin käytetään, voitetaan paitsi muita, siweyden ja waltiotalouden kannalta arwollisia etuja myöskin se, että waltio-waraesityksen surettawin maksopykälä, wanfilaitoksen ylläpitoon tarpeellinen, joka nyt suittaa nousta 200,000:een hopiaruplaan, tulewina aikoina isostaan vähenee. Kanjakoulun kukoistukseen waaditaan etunenässä, että opettajat owat tärkeään wirkaansa tarkoituksen-mukaisesti valmistettuja. Tätä ei käy millään muulla aikoin-saaminen kuin ajan-mukaisella kanjakoulu-opettajain kaswatustaitojella.

Kanjakoulu-opettajain seminarioista on pitkälistien kokoilemisten jälkeen tultu siihen päätökseen, että niitten tulee olla asuma-laitoksia ja maalle sioitettuja sekä että maawiljelystöitä ja tarkoituksen-mukaisesti järjestettyjä taidollisuuden harjoituksia on niissä kaswatus-wälifappaleina käytettävä. Tämän kokemuksen johdosta

on ehdoiteltu, että meidänkin kansakoulu-opettajain seminariamme tulisi asumalaitoksiksi, saaden asuntoja niin opettajille kuin oppilaisillekin. Kokemus on myöskin tarpeeksi asiaksi osoittanut, että seminarian rinnalla löytyisi mallikouluja oppilaisten harjoitukseksi säännölliseen koulunpitoon. Mutta kun mallikoulut, jotka ovat käymälaitoksiksi asetetut, ovat siinä vajavaisia, että opetus koulusta poisjäämisten kautta häirittyy, niin on ehdotettu, että mallikoulutkin tehtäisiin asunnollisiksi, ja kansakoulu-opettajiksi hankkivain naisten harjoitukseksi eri-ikäisten ja eri-edistyneitten lasten hoitoon, on tyttöin mallikouluun ehdoiteltu kolme osaa: lapsi-seime, lapsitarha ja warsinainen koulu. Ainoastaan opetus ja opastus vanhempain ja nuorempain lasten hoitoon tekee muka naiskansakoulun opettajan oikeaksi lasten kasvattajaksi.

Kansakoulu-opettajain seminarion tarkoituksen-mukaiselle järjestämiselle tulee isompi osaksi koko kansakouluu menestys, jonka tähden tämän laitoksen toimeenpanossa täytyy välttää liiallista säästäväisyyttä, joka olisi tarpeeksi tarkoituksen voitamiselle haitaksi. Ulkoon myöskään kansakoulu-opettajain seminariaa mihinkään alkeisopetuslaitoksiin verrattako, sillä nämä ovat valmistuskouluja ylempään opetuslaitokseen, jossa oppilaiset vieläkin muitten johdolla opinharjoituksensa jatkavat, jonka tähden alkeisopetuslaitosten päätaroituksena näyttää olemankin antaa lähtewille oppilaisille sen verran asiallisia tietoja kuin seuraamaan ylempään opetuslaitokseen vastaanotettaessa välttämättömästi waaditaan. Kansakoulu-opettajain seminaria sitä vastaan on miltei päättävä opetuslaitos, jonka ei ainoastaan tule totuttaa oppilaisia itse-opettelemiseen, niin että omin päinsä voivat opinharjoituksensa jatkaa, vaan myöskin saattaa heitä selkeästi käsittämään ne opinhaarat, jotka ovat pidettävät yhteiselle kansalle tarpeellisina, sekä sen ohessa kelpoiksi yksinkertaisella, selkeällä ja helposti ymmärrettävällä tavalla tieteiden jokapäiväisessä elämässä käytettävää päätotuutia kansakoulussa esittelemään. Seminarian tulee ilman sitä kansakoulu-opettajain alwuisa kasvattaa mielen lujuutta, ihmistuntemista, siweää, kristillistä luontoa, wakaa käsitystä kansakouluttajawiran tarkeydestä sekä kunnioitusta ja uskollisuutta Esiwaltaa kohtaan, joita paitsi heidän waikutuksensa ei voi tulla maalle missikään siunaukseksi. Mies- ja vielä enemmän naispuolinen kansakoulu-opettaja, kuinka alhaisena heidän tilaansa keskuuskunnassa pidettäneekin, tulewat kuitenkin, juuri sen kautta että seisowat likimmässä yhteydessä kansan kanssa, ja että kasvawa sukukunta suorastaan on heidän hoidossaan, arwamattomasti kansan siweyttä ja tiedollisuutta sekä niinmuodoin waltion sisällistä wimaa kartuttamaan. Mutta kun kunnollisen kansakoulu-opettajan waikutus on

niin mahtava ja vaatimukset häntä suhteen niin suuret, ei kansakoulu-opettain valmistuslaitos saa olla läksyynlufukoulu, jossa opettajat muutamina tuntina päiväänsä kuulustelevat oppilaiden kotona oppimia läksyjä, vaan sen tulee olla kasvatustieteiden, jossa oppilaidet esimerkin ja tavan voimalla harjoitetaan vakavaan ja kristilliseen elämän käsitykseen. Tämä kaikki tulee mahdolliseksi, jos oppilaidet asuvat hajallaan ilman filmällä-pitoa, monestikin juuri kaupungin huonommilla kujilla, jossa pahimmat esimerkit aiwan usein ovat heidän filmäinsä edessä.

Kun kansakoulu-opettajain alueilta seminariaan otettaessa ei voi suuria tietoja waatia ja oppi-aikaa tuskin käy pidemmäksi kuin neljäksi vuodeksi määrääminen, waaditaan seminarian opettajilta ja wirtamiehiltä paljon työtä, paljon opettajawiran rakkautta, paljon opetustieteellistä ja erittäinkin opetustapa-opillista taitoa, jos kansakoulu-opettajain alwut näin lyhkkäisenä aikaa ovat tarpeelliseen walmuuteen saatettawat. Woinepa fetään loukkaamatta wäittää, että seminarian opettaja, wirtaansa keltataksensa, ei ainoastaan tarwitsi korkeampaa tiedollista ja käytännöllistä taitoa opetustieteessä ja opetusmuoto-opissa kuin valmistawan koulun opettaja, vaan myöskin erinäisiä tietoja siinä taikka niissä tieteissä joita hän joutuu opettamaan, koska hänen muka tulee antaa oppilaille selkeä käsitys tieteestä sen ajanmukaisessa muodossa ja laajuudessa sekä erittäinkin mieleen fiinittää sen jokapäiväisessä elämässä käytettävät perustotuudet. Tähän ei kytene porotiedoittia, joka tavallisesti opetusfirjan johdalla esittelee tieteitten alkeita ja harwoin pystyy päätös totuuksiin. Kuinka pahasti tällöinen menetyks waikuttaa seminarian oppilaisiin, pitäisi olla filmiin astuwaa; sillä semmoiset opinalkeet, joita oppilaidet wastaaksessa tilassaan ja jokapäiväisessä elämässä eiwät tarwitsi eikä woi wiljellä, ovat heille vaan pöyhistyksiksi ja tekewät heidät turhalliksi ja itsestään pitäwiksi sekä sen ohessa saamattomiksi ja niin muodoin kansa-opettajiksi ja kansakaswattajiksi kaikin puolin kelpaamattomiksi. Seminarია ei ainoastaan waadi niin monta opettajaa, ettei saman opettajan tarwitsi ottaa peräti monta opinhaaraa opetettawaksensa, vaan seminarian opettajain tulee myöskin olla niin palkattuja, että, toimentulon murheista wapaina, woiwat panna kaiken huolensa sen nuorison kaswatukseen ja siivistyttämiseen, joka laitoksessa on hoidettawana.

Suurten vaatimusten suhteen, jotka syhllä seminarian opettajaan lasfetaan, ja koska oikeus semmoisen opettajawiran hakemiseen on sidottu siihen, että hafia on opetellut jossakin ulkomaan kiitetyssä kouluseminariassa: wieläpä senkin suhteen, että seminarian opettajan työ tulee liki 4 wertaa suuremmaksi kuin esim. siwililufion

lehtorin *), ja koska seminaria yleensä on pidettävä kansa-opettajain kasvatusta tar-
koittavana yli-opistona, eivät seminarian rahamääräyksessä mies- ja naispuoli-
sille opettajille ehdoitetut palkanedut pitäisi näyttämän ylellisiltä, liiatenkin koska se-
minarian opettajat asetetaan ainoastaan viideksi vuodeksi erältään, jonka
kautta seminaaria pääsee vanhentuneita ja fuluneita opettajia elättämästä.

Koska kansakoulun ajanmukaiseen kaswantoon on erinomaisen tarpeellista,
että seminarian opettajat seuraawat opetustieteen edistystä, ja tämä, niin syrjäisessä
maassa kuin meidän on, tuskin voi tapahtua ilman välitöntä suullista yhteyttä
muitten maitten kanssa, olisi arwaamattoman suureksi hyödyksi, jos vuosittain joku
seminarian opettajista saisi tilaisuutta, muutaman kuukauden kuluessa valtion kus-
tannuksella tehdyllä tieteellisellä matkalla käydä katsomassa erilaisia ulkomaan semi-
narioita, tullen matkustajan palattua antaa lausea ja tarkka kertomus opetustie-
teen kehinnöistä ja edistyksestä viimeisenä vuotena ja sen kautta pitää maamme
koulun wirkeyteen tarpeellisessa vuorowaihetuksessa niiden kanssa, jotka kaikkisja koh-
din, mutta erittäinkin koulumenossa seisowat meitä werrattoman korkeampana!

Yhtä woimallisena keinona wirkeyden kannattamiseksi seminarian ja erittain-
kin kansakoulun opettajilla owat koulukokoukset.

Jollei kansakoulun opettajat saa tulla yhteen toinen toisellensa voitettua
kokemustansa jakamaan, jolleivät yhteisissä kokouksissa saa ajatuksia vaihettaa ja
antamalla neuvoilla toinen toistansa elähdyttää, ei oppettajajunnassa voi pyyhä-
mitään woimallista wirkeyttä, waan yksipuolisuus, turhallisuus ja tyhmyys, kaikkine
surullisine seurausjenssa, pääsewät wallalle.

Seminarian oppilaiset owat kaikki wapa-oppilaisia. Tätä määräystä was-
taan saattaa kenties muistuttaa, ettei pitäisi waltioa niin suurilla kustannuksilla ra-
sitettaman, waan että kansakoulun opettajain, samoin kuin muittenkin wirkamiesten,
tulisi opetusaitana itse elantonsa toimittaa. Asian puolustukseksi on mainittawa,
että seminariassa tarittawa wapaa elanto kokoo suuremman luvun haksioita, joten
seminarian hallitus saa ylentää vaatimuksensa ja paljon suuremmalla tarkkuudella
walita seminariaan otettawat oppilaiset. Wapa-opilainen ei myöskään rupee isotte-
lemaan, waan tytyy mielellään jokapäiwäiseen ruokaan ja monitoiseen päiwäjärjes-

*) Siwiililukion lehtori lukee 17 tuntia wiikkoonsa 36:na wiikkona vuodesta, joka tekee 586
tuntia vuoteensa; seminarian opettaja on ehdotuksen mukaan sidottuna 48 tuntia wiikkoonsa 46:na
wiikkona vuodesta, eli 1208 tuntia vuoteensa, paitsi mitä hänellä nuorison hoidoksi ja laitoksen hy-
wäksi vielä on siwutoimituksia.

tykseen, jotta seminarialle määrätään. Siiveydessä hyöty tästä toimesta on silmään astuwa, ja sen tarkoituksen mukaisuus nojantuu sen oheissa kokemuksen perustukselle; sitä vastaan olisi rahawoitto maksamista oppilaisista warsin mitätöin, koska maksaa ei kumminkaan käwisi muuta kuin sängen vähäiseksi määrääminen, ja sittekin olisi epätiedossa, saataisiinko tarpeeksi oppilaisia. Ettei ehdoteltu seminarian oppilaiden luku ole ylen korkeaksi katsottawa, nähdään seuraawasta laskusta. Suomessa on yli 500 seurakuntaa, ja isompain pitäjain jakamalla syntyy niitä, kuten toivottawa on, vuosittain useampia. Jos nyt ainoastaan yksi poika ja yksi tyttökoulu kuhunkin seurakuntaan asetettaisiin, niin meniisi 33 vuotta, ennenkuin nämä koulut saisiwat mies- ja naispuolisia opettajia, kun muka seminaariasta vuosittain lähtiisi 15. 30:en vuoden päästä on vähintäänkin kolmas osa koulu-opettajista kuollut, melkoinen osa on kenties muuttanut muihin toimiin ja loput pääsivät palveluksestaan eläkettä nauttimaan. Koulu-opettajain tarve tulee sentähden aina olemaan yhtä suuri kuin nytkin, jolloin kansakoulu-opettajia useampiin maamme paikkakuntiin waiteloitaan.

Ehdotus seminarian rakennuksiin on tehty suurimmalla säästäväisyydellä. Kaikki rakennukset tulewat päreillä katettaviksi puuhuoneiksi ja asumukset niin vähäisiksi kuin raittiutta loukkaamatta on mahdollista. Kun johtajalle on ehdoteltu 6 huonetta, joista yksi seminariassa käyviä wieraita wästen, jokaiselle miespuoliselle opettajalle neljä huonetta, johtonaiselle ja naispuolisille opettajille neljä huonetta, ei näitä suojia pitäisi katsottaman liian leweiksi niitten asumuksen suhteen, jotka maassamme owat tavallisia. Työ-, koulu- ja makohuoneet owat määrättyt niin tilawiksi, kuin järjellinen raittiussoppi waatii. Mukawuutta ja raittiutta on tyyskään katsottu, mutta ylellisyyden ja loistawuuden warjoakin kaikin tawoin koetettu wälttää.

Siisteyden lisäksi sekä niitten haittain ja waarain wälttämiseksi, jotka syntyisivät trappuin, käytäwäin, työsalien ja muiden huoneitten walaistukseksi tarwittawista, monista lampuista ja kynttilöistä, on seminariaan toimitettava kaasuwalaistus, joka arwattawasti jo ensimmäisinä vuosikymmeninä, muita etuja lukematta, tuottaisi rahawoittoa.

Tärkeänä ehtona kansakoulun waurastumiseen ja menestykseen on myöskin pidetty asianymmärtäwäisten miesten filmällä-pitoa.

Tämmöisen filmällä-pidon matkaansaamiseksi waaditaan, paiti Armoillisessa Julistuksessa 19:eltä p:ältä Huhtikuuta 1858 määrättyä ylihallitusta, yksi yli-ins-

pehtori, joka on mainitun hallituksen warteenpanewana jäsenenä, koulujohdokunta seuraluokkaan paikalliseksi kouluwirkakunnaksi, ja tämän lisäksi, sitä myöten kuin kansakouluja syntyy ja tarve waatii, piiritarkastajia, jotka ovat välittäjiä yli- ja paikallisten hallitusten välillä. Kokemuksesta on, erittäinkin Schweitsissä ja Tanskassa, todeksi hawaittu, että tarkka silmällä-pito asianymmärtäwäisten ja koulumenon hoitoa warten pakiparastaan asetettu miesten kautta tuottaa koulumenolle arwaamatointa hyötyä. Nämät miehet pitävät ensiksiin tyhskän waarin koulupettajista ja koulujohdokunnista, ollen samalla uutteralle opettajalle wahwana tukena; ilman sitä on toiwottawa, että piiritarkastajat, jotka ovat tiedollisesti ja käytännöllisesti oppineita opetusmiehiä, tulewat antamaan ylitarkastajalle ja ylihallitukselle hyödyllisiä neuvoja ja osoituksia kansakoulumenon parantamiseen ja silläkin woimakkaasti auttamaan kansakouluihin menestystä maassamme. Semmoisia piiritarkastajia asetettaisiin tarpeen mukaan ja niille pantaisiin welvollisuudeksi pitää katselmuksia niin usein, kuin ylihallitus näkee heidän aikansa myödenantawan. Heidän wirkawelvollisuutensa ottaisivat niinmuodoin kaikki heidän aikansa ja woimansa.

Waikkei kansakoulun waikutuksesta isänmaan tulewaisuuteen siweydellisessä ja warallisessa katsannossa ylellisiä odotakaan, saattanee kuitenkin toiwoa, että siitä päätwästä, jona ajan- ja tarkoituksen-mukainen kansakoulumeno meillä tulee toimeen, onnellisempi tulewaisuus on Suomen kansalle koittawa.

Missä hengesä koulun ja opetuksen tulee olla järjestettynä, jos niistä täydessä merkityksessä kaswattawaa waikutusta odotetaan, on seuraawassa lyhykäisessä esityksessä osoitettawa.

Tiedot itjessään ei käsitä koko ihmistä, ei korota häntä siweydelliseksi. Suurempi oppi ei vielä tee kelmollisia ihmisiä, sanoo Pestalozzi. Koulun tulee sentähden katsoa, että tieto oppilaisissa tulee eläwäksi wakuudeksi, joka waikuttaa siällistä siwennystä ja parannusta.

Oppi, joka ei jalostuta ihmistä, joka jättää hänen sydämeltä ja mieleltä parantamatta, ei ole mistään arvosta.

Katken opetuksen tulee sentähden olla kaswattawaisen, siwentäwäisen. Opetus waatii ja käsittää siis harjoitusta, siweydellistä riitaa, taistelusta, voittoa. Mitä koululta ja opetukselta parhaastaan on waadittawa, käynee seuraawiin pykäleihin suljeminen:

1:ksi. Koulu-opinta ei saa olla leikkiä, vaan tulee olla waikasta työtä, joka waatii voimain ponnistusta. Kaikkien vastusten poistaminen lasten waiwan huojennukseksi synnyttää aiwan pian huolettomuutta. Koulut, jotka tässä summassa waikuttawat, kaswattawat lewäperäistä, welttoa ja kunnokointia sukukuntaa, joka pitää työtä rasitukseena, kiroukseena. Tyhjät puheet ja löpötykset, paljaat mielulliset toimetukset owat nuorisolle turmioiksi. Semmoisista saatataa kyllä olla kiihoitusta ja mielytystä, mutta on yhtä warmaan myöskin welto-
tusta ja heikonnusta. Wastakinpäin jokaisella elämän askeeleella tarwitaan wa-
kuutta, taistelusta. Joka ei nuoruudessa ole tähän tottunut, ei enää wanhemmalla-
kaan ijällä siihen opi, vaan lankee, kun ei elämä tarjo tydytystä hupaisuuden ja
mukawuuden himolle, yhä sywempään riittäjuuteen itsensä ja mailman kanssa, ja
uhraa tawallisesti siweydellisen arwon ja lihallisiin nautintoihin. Ainoastaan kowa
työ herättää ja karkaisee siweydelliset woimat, ja ilo lopellisesta voitosta on siwey-
dellistä luontoa. Suurten miesten historia osoittaa, että wakuus ja kowuus nuo-
ruudessa usein on tehnyt heidän siksi, miksi owat tulleet. Ainoastaan työllä
woipi nuorisia työ-iloon ja työfuntoon kaswattaa. Lapsen, nuorukaisen tulee juur-
tua siihen wakuutukseen, ettei työ ole ies, kuorma, vaan ihmisen kaunistus ja fun-
nia, maallisen elämän onni ja siunaus.

Hänen tulee lujana totuutena uskoa, että elämä, "kun se on parhaallaan
ollut, on ollut waiwa ja työ", ja että otjan hiki, jossa ihminen ensimmäisen synnin
tähden langetetun tuomion jälkeen täytyy leipäänsä syödä, on parempi kuin mikään
lääke ajamaan synnin saastutusta ruumiista ja sielusta. Koulussa tulee sentähden
työnteon hengen wallita. Jokainen luokka, jokainen oppilainen on pidettävä alin-
omaisessa työssä; mutta koulutyö ei saa olla ainoastaan hengen voimain jännitys,
ainoastaan ajatuksen ponnistus, vielä vähemmin muistotietoin tyrkytys, niinkuin
wanhaassa koulussa monesti on ollut ja vieläkin on laita, vaan sen tulee olla ah-
keroitsemisen, joka kysyy sekä ruumiin että hengen woimia ja kohdallisesti kehittää
molempia, työn ja toimen, joka waurastuttaa kaikki ne lahjat, jotka Jumala on
lapsiin istuttanut. Sen tulee olla toimen, joka harjoittaa ruumiin jäsenet mutta
samalla kehittää hengen woimat, waurastuttaa muoto- ja kauneus-tunnon, harjoit-
taa keksintä- ja luonto-woiman ihmisessä, käytännöllisen työn, joka opettaa lapsen
elämässä wiljelemään ja todeksitekemään tietonsa. Tämä tapahtuu lapsen ensimmäi-
senä ikäkautena parhaastaan ja luonnollisimmin leikin muodossa; jos sentähden on
wäärää ja wahingollista, että koulu-opetus tehdään leikkisi, niin on sitäwastaan

warfin oikeaa ja lapsen luontoon sopivaa, että leikki, nimittäin järjestetty leikki, käytetään opetuksen välivappaleena nuoremmille lapsille, sillä lapselle on leikki yhtä kuin oikea työnteko täysikasvuiseksi. "Leikki on muoto, jossa lapsi elää hengellisesti ja muodostaa sisällisen elämänsä ulkonaisessa maailmassa"; ja ainoastaan leikkisä saadaan lapsi mielellä ja halulla viireyteen ja toimellisuuteen.

Jos nyt lapsen leikki niin järjestetään, että se saa järjestetyn sisälliksen, että lapsi leikitellessään oppii tekemään työtä, muodostamaan sisällisen elämänsä, aatteen ja ulkonaisessa toimesta ja siinä näkemään työnsä hedelmän, jos sitte käytännöllinen, käsityö ja tiedollinen opetus koulussa niin toisiinsa yhdistetään, ettei toinen, niin kuin useammissa käsityökouluissa on laita, käy erotettuna toisesta, vaan että molempia, sekä opetusta että käsityötä, harjoitetaan yhteenkaswaneena toimena; jos tämän lisäksi luotettava, ajattelematon sisä- ja ulkoluvun opetus, joka vielä valitettavasti on yleinen, koulusta korjotetaan, ja koulu pyytää täyttää vaatimusta matkansaattaa kasvatusta työn kautta työhön; sitte vasta sopii toivoa, että se, paremmin kuin tähän asti, saattaa kansassa herättää työhalua, kasvattaa työntaitoa ja edistää työunta.

2:ksi. Opettaja alköön tytykö toimitettuun työhön, joka ei täydellisesti vastaa määrättyihin vaatimuksiin. Tätä ohjetta täytyy opettajan jo ensimmäisten kirjainten synnyttämisessä järkähtämättömällä uutteruudella ja luvuudella nuodattaa. Surkeaa on nähdä, kuinka taulut, kirjoitusvihkot ja suullinen puhe kouluissa yleensä antavat todistusta siitä, ettei tähän vaatimukseen panna suurta viweydellistä armoa. Päitfi sitä, että on warfin tyhmää odottaakin, että lapsi, joka moneen kertaan tekee asian huonosti ja kohnimalla, vihdoin oppii tekemään sen hywästi, synnyttää tämä alituinen kohniminen sen surullisen seurauksen, että nuoriso säännöllisesti harjaantuu hutiloitsemaan ja hätäilemään. Josle koulu istuta oppilaisiinsa järkähtämätöntä wakuutusta, että kaikki, johonka kerta ruwetaan, on tehtävä niinhuvuin kuin suinkin mahdollista, ei se koskaan saata mitään elämälle siunatuista hedelmiä kasvattaa.

Ufia ei suinkaan ole helppo, vaan kysyy opettajan kaikkea woimaa.

Mikä ennen kaikkea työlästyttää tämän ohjeen noudattamisesta on tuo wanha sananparsi: se on mahdotointa; lapsilta ei ole ylellisiä vaatiminen. Me tahtoisimme kiihoittaa jokaisista opettajaa tällä waritusjanalla: "jos teillä olisi usko niinkuin sinapinsiemen, niin taitaisitte siirtää wuoria".

Tähän tarkkuuden, puhtauden ja säännöllisyyden vaatimukseen liittyy myös-

fin se, että jokainen valmiiksi saatu työ on filmille otettava, jokainen suoritettu tefomääräys tarkastettava ja asianhaaran mukaan hyväksyttävä katsottava taikka hyljättävä. Kun ei opettaja itse kerkeä kaikkien töitä tutkimaan, käyttääkään luotettavaa monitööriä; opettaja katsookoon kuitenkin, niin usein kuin aikaa suinkin liifenee, uudestaan läpitse, mitä monitööri on tutkinut, pitääksensä häntäkin tarkalla filmillä.

Koulu, jossa tällainen tarkka filmillääpito laiminlyödään, ei ole mikään kasvatustulos.

3:ksi. Yhtä haavaa alkoon opetettako paljon, mutta se vähä mikä kerrallaan opetetaan, opetettakoon juurtajaksain. Ainoastaan semmoinen oppi on todella jalostava ja kasvattava, joka on oppilaisen omaisuus, niin että hän saattaa sitä vapaasti ja itsenäisesti viljellä. Päälinpuolinen, puolinen oppi synnyttää äiteliä löpöttelöitä, turmelluttaa ihmisen, heikontaa ja lahouuttaa siiveyden ja järjen voimat.

Opettaja alkoon sentähden laiminlyökö kertauslufua, alkoon unhottaako antaa oppilaiden tawantakaa, kirjallisesti ja suullisesti esitellä mitä owat oppineet, sitte kuin kaikki tieto tulee wakaaksi taidoksi; wasta sitte mentäkoon edemmäksi. Tällainen järkähtämättömyys ja tarffuus kasvattaa kokonaisia ihmisiä.

4:ksi. Opetus seuratkoon kaikissa aineissa silminnäön ja luonnollisen kasvannon tietä. Se on, oppilainen saakoon ensin erityisen, yksinäisten tapauksen oppiaksensa ja johdatettakoon sitte etsimään ja itse löytämään mitä hänen on opittava, sekä omilla sanoilla ja selkeästi löydetty asia esittelemään. "Koulussa on etsintä ja löydäntä, elämä eikä kuolema vallitsewa".

Misjä näin on laita, siinä on toiwonrikas ala wirkeälle hengentasvannolle. Oppi, joka niinsanoakseni tupataan ihmiseen, tekee hänen pöyhistyneeksi, turhamieliseksi, itsestään pitäväiseksi joutilaaksi ja laiskaksi. Koulusta, jossa opetus seisoo ainoastaan neuwoilemisessa, lähtee tawallisesti lyhy-järkisiä, taika-uskoisia, mieli-arkoja ja oppinsa korkeutta isottelewia ihmisiä. Semmoisessa koulussa on enemmän talutusta kuin opetusta, semmoisessa on päähän-tyrkystä, mutta ei selitystä, kehitystä, siivistämistä (Diesterweg).

5:ksi. Oppilainen on kaikissa aineissa ja alati waadittawa oitis suullisesti, järjestetyillä, tarfoilla ja selkeillä sanoilla, esittelemään mitä on löytänyt, mitä oppinut.

Mitä paremmin opettaja taitaa jättää puhumisen oppilaisille ja itse ainoas-

taan johdattajana ja järjestäjänä ottaa osaa opettelemisessä, sitä waikuttawampi ja runsaammin siunattu on hänen opetuksensa.

"Minä olen tuntemut opettajan, joka useamman tunnin wirkeän opetuksen alla ei puhunut kymmentä lausetta, oppilaiset sitä vastaan sanoja; se oli oikea opettaja", sanoo Diesterweg.

6:ksi. "Että sydämeni oli lapsiin kiinnitetty, että heidän onnensa oli minun onneni, heidän ilonsa minun iloni, sen taikivat he joka hetki aamusta warhain myöhään ehtoosen saakka kaswoistani ja filmistäni nähdä", kertoo Pestalozzi itsestään. Rakkaus, puhdas, itsensä-uhraawa rakkaus oli niinmuodoin se salaisuus, jonka kautta Pestalozzi niin mahtawasti lapsen sydämeen waikutti. Tällöinen rakkaus on wastustamaton waltta; se masentaa wihamielisimmänkin; se on waltta, joka kaikki woittaa. Mutta se ei ole hempeä, lihaa mielyttävä rakkaus, jonka olento ja hedelmät, kaikille kaswattajille ykswakaiseksi waroitukseksi, kuwataan Taawetin historiasa, jossa mainitaan, "ettei hän koskaan tehnyt poikaansa Adoniaa murheelliseksi kieltäen häneltä jotakin"; ei myöskään rakkaus, joka rakastaa lasta ainoastaan erinomaisten lahjain tähden, loistawan edistymisen tähden taikka sen tähden, että lapsi olennoisansa kuwaa opettajan omaa erityisyyttä, rakkaus joka koulussa usein pidetään oikeana, waikka se ainoastaan on säädylisempi omarakkaus, jonka lähteenä ja hautana on turhamielisyys ja ylpeys; waan se pyhä rakkaus, joka ei etsi omaansa, joka ei katso nykyiseen, waan tulewaiseen; rakkaus, joka saat-
taa tarwittaessa rangaistakin.

Ensimmäinen siunaus tällöisestä rakkaudesta on, että se synnyttää wasta-rakkautta, että se awaa sydämen owen. Semmoinen rakkaus oppilaisia koh-
taan on opettajan sydämessä palawa. Sen kautta on hänellä niitten yli jalostawa ja ylentävä waltta, jota ei kukaan taida mitata.

Tällöinen opettajan rakkaus on warjeluksena ja suojeleuksena koko koululle. Joka ei näin rakasta, joka ei woi näin puhtaasen rakkauteen syttyä, ei pitäisi kos-
kaan lastenkaswattajaksi ruweta. Jokainen opettaja muistakoon Apostolin sanat: "jos puhuihin ihmisten ja enkelien kielillä, eikä minulla olisi rakkautta, niin olisin kuin helisewä waski taikka kilisewä fulkuinen" (1 Kor. 13: 1 ja seuraawat wärsyt).

Kun tällöinen rakkaus koulussa wallitsee, on koulu pyhä ja pyhittävä

7:ksi. Koulu waatikoon tarkimpaa kuuliaisuutta ilman wastaan-
sanomuksetta.

Tämä kuuliaisuus seisoo terveellisessä, siweyttä wahwistawassa, jalostawassa

itsehylkäämisessä, joka asettaa oman tahdon korkeamman tahdon alle. Kuuliaisuus on pää-ehtona kaswattawaan waikutukseen. Sopiwasti on sanottu, ettei se ole lapsen hyviä aamuja, vaan sen hyvä amu. Josle lapsi uskalluksella kuuntele ja sydämeensä kätke opettajan sanoja, niin raukee kaswatuksen jalostawa waikutus tyhjään. Kuuliaisuus tekee tahdon lujaksi, antaa wakaan luonnonlaadun, synnyttää miehewän mielen, työnwoimaa sekä hilpeän, woimallisen kielen ja lupaa sentähden elämälle runsaan siunauksen.

8:ksi. Koulussa wallitkoon järjestyksen henki.

Tällä hengellä on mahtawa woima, se tukahuttaa lapsissa taipumuksen wallattomuuteen ja juoniin, waatii itsehylkäämistä ja oman tahdon asettamista lain alle. Ulkonainen järjestyks waikuttaa, sisällisen järjestyksen perustamalla, kaswattawalla woimalla ja saattaa itsehallitukseen, itsekaswatukseen.

Järjestyksen tulee ilmaantua ruumiinkin käytöksessä ja menoissa. Ulkonainen käytös on likimmässä yhteydessä sisällisen hengellisen kanssa. "Arwaamatointa on", sanoo Pestalozzi, "kuinka muutamain pienten asiain woimisä-pitäminen antaa kaswattajalle hyvän perustuksen korkeammille tarfotuksille". Kouluisissa, joissa kuri ja järjestyks on huono, tulewat lapset aiwan usein willityksi ja rupeewat muitten parasta halweksimaan. Semmoiset koulut owat kiusauslaitoksia opettajille, turmeluspaikkoja lapsille sekä säädyttömyyden, jumalattomuuden ja pahain tapain kaswatusmaita.

9:ksi. Opettaja älköön salliko mitään likaa lasten ruumiissa, waatteissa, kirjoituswihkoissa, kirjoissa taikka muissa kaluissa, eikä myöskään tomua ja likaisuutta kouluhuoneessa.

Joka on huolimaton waatteissa, eikä tuskaannu ulkonaisessa siiwottomuudessa, ei tawallisesti pidä lufua sielunkaan saastaisuudesta.

Eläksä ja siiwottomuudessa on kaikkien pahain henkien hyvä elostella.

Ulkonaisen siisteyden kanssa on sisällinen siiwous, lapsellisen wiattomuuden suojelusenkeli, likimmässä yhteydessä. Tätä hyvää enkeliä älköön opettaja koskaan wäsykö turwaamasta!

10:eksi. Kouluelämän tulee olla ystäwällisen keskuuselämän, joka wälittömän yhteyden kautta, jossa lapset seisowat keskenänsä, waikuttaa siweyden kaswantoa.

Opettajan wäsymättömyydessä huolesa kaikkien hyväksi, yhteisessä ilossa, yhteisessä sumussa, järjestyksen ja hyvän tawan ylläpidossa, yhteisessä työssä jaman

tarvoitusperän voittamiseksi, tietoin ja siivistyksen etsimisessä, yhdistyksessä yhteiseen hartauteen ja rukoukseen, kaikissa näissä on arvaamattomia voimia keskuusjäsenten koroitukseksi ja jalostukseksi.

Tärkeä osa koulu-elämässä on laulu; se yhdistää ja korottaa sydämet. Koulussa opetellaan sentähden laulamaan ei ainoastaan tulewain aikain tähden, vaan myöskin itse koulussa olon virkistykseksi ja jalostukseksi.

11:eksi. Jos koulu on tarvoituksensa kasvatustaitoksena täytävä, waaditaan opettajan puolelta myöskin yhtämuokaisuutta.

"Tämä seiso siinä, että aina noudatetaan samoja johdattawia periaatuitia, ettei koskaan oteta takaisin mitä ferta on käsketty, eikä jätetä täyttämättä mitä ferta on luwattu taikka uhattu. Yhtämuokaisuus on merkillisen woimallinen mahdi, eikä ilman sitä kaswatus onnistu ensinkään; se waikuttaa nuoriin ja wanhoihin, ollen wakaan mielenlaadun ilmoittajana, kesitytää eläimetkin ja tekee ne ihmiselle kuuliaisiksi; sillä on totuttawa woima ja se waikuttaa tämän kautta, että mitä alussa tapahtui ainoastaan wastamielisesti, wihdoin tulee wälttämättömäksi tarpeeksi (Kellner).

Mutta ei kukaan taida pitää kuria ja järjestyttä woimassa joka ei itse ole antaunut Jumalan Sengen huwitettawaksi, joka ei itse alati pyhäällä wakuudella ahkeroitse omaa kaswatustansa ja omaa jalostumistansa. Kaiken kaswatusopin periaatus kuuluu sentähden näin: pää=ehto ja warmin wakuus kaswatuksen menestymiseen on opettajan olennessa. Diwallisimmat lait, mukawimmat opetuskaawat ja opetustawat, parhaat oppikirjat eiwät wielä tee koulua hyväksi; ne owat kyllä toiwottawia, jopa wälttämättömiäkin apukeinoja; mutta henkeä, oikeaa woimaa eiwät woi kouluun synnyttää. Kieltämätöntä on nyt ja wastakin, että kaswattajan ja opettajan oma kunnollisuus on luotettawin wakuus kaikkien kaswatusopillisten pyrkimisten menestykseen, ja koulumiehelle, enemmän kuin kaikille muille ihmisille, sopiwat nämät sanat: "tule paremmaksi, niin tulee paremmaksi".

Lapsen täytyy nähdä järjestyksen, puhtauden, ahkeruuden, työhalun, oikeuden, totuuden työssä ja toimesta, kuuliaisuuden korkeampia siiveydellisiä laita kohtaan opettajan olennessa täydessä elössä, muutoin tuottaa hänen waikutuksensa ainoastaan siiveydellistä turmiota. Opettajan tulee alkaa opetus kesson lyömältä, tarkasti pysyvä lufujärjestyksessä, olla alati ja ilolla waikutuksessa, olla sanoissa ja töissä siivo ja jalo; hänellä tulee olla luja luonto, todesti wapa=mielinen ja ystämällinen mielenlaatu, ylewä maailmankäsitys, puhdas sydän, joka kammoa kaikkea häwy-

tarvoitusperän voittamiseksi, tietoin ja siivistyksen etsimisessä, yhdistyksessä yhteiseen hartauteen ja rukoukseen, kaikissa näissä on arvaamattomia voimia keskuusjäsenten koroitukseksi ja jalostukseksi.

Tärkeä osa koulu-elämässä on laulu; se yhdistää ja korottaa sydämet. Koulussa opetellaan sentähden laulamaan ei ainoastaan tulewain aikain tähden, vaan myöskin itse koulussa olon wirkistykseksi ja jalostukseksi.

11:eksi. Jos koulu on tarvoituksensa kasvatustaitoksena täytävä, waaditaan opettajan puolelta myöskin yhtämuokaisuutta.

"Tämä seiso siinä, että aina noudatetaan samoja johdattawia periaatuita, ettei koskaan oteta takaisin mitä kerta on käsketty, eikä jätetä täyttämättä mitä kerta on luvattu taikka uhattu. Yhtämuokaisuus on merkillisen woimallinen mahdi, eikä ilman sitä kaswatus onnistu ensinkään; se waikuttaa nuoriin ja wanhoihin, ollen wakaan mielenlaadun ilmoittajana, kesitytää eläimetkin ja tekee ne ihmiselle kuuliaksiksi; sillä on totuttawa woima ja se waikuttaa tämän kautta, että mitä alussa tapahtui ainoastaan wastamielisesti, wihdoin tulee wälttämättömäksi tarpeeksi (Kellner).

Mutta ei kukaan taida pitää kuria ja järjestyttä woimassa joka ei itse ole antaunut Jumalan Sengen huwitettawaksi, joka ei itse alati pyhäällä wakuudella ahkeroitse omaa kaswatustansa ja omaa jalostumistansa. Kaiken kaswatusopin periaatus kuuluu sentähden näin: pää=ehto ja warmin wakuus kaswatuksen menestymiseen on opettajan olennessa. Diwallisimmat lait, mukawimmat opetuskaawat ja opetustawat, parhaat oppikirjat eiwät wielä tee koulua hyväksi; ne owat kyllä toiwottawia, jopa wälttämättömiäkin apukeinoja; mutta henkeä, oikeaa woimaa eiwät woi kouluun synnyttää. Kieltämätöntä on nyt ja wastakin, että kaswattajan ja opettajan oma kunnollisuus on luotettawin wakuus kaikkien kaswatusoppillisten pyrkimisten menestykseen, ja koulumiehelle, enemmän kuin kaikille muille ihmisille, sopiwat nämät sanat: "tule paremmaksi, niin tulee paremmaksi".

Lapsen täytyy nähdä järjestyksen, puhtauden, ahkeruuden, työhalun, oikeuden, totuuden työssä ja toimesta, kuuliaisuuden korkeampia siweydellisiä laita kohtaan opettajan olennessa täydessä elössä, muutoin tuottaa hänen waikutuksensa ainoastaan siweydellistä turmiota. Opettajan tulee alkaa opetus kelloon lyömältä, tarkasti pysyvä lufujärjestyksessä, olla alati ja ilolla waikutuksessa, olla sanoissa ja töissä siwo ja jalo; hänellä tulee olla luja luonto, todesti wapa=mielinen ja ystämällinen mielenlaatu, ylewä maailmankäsitys, puhdas sydän, joka kammoa kaikkea häwy-

tömyyttä, siivottomuutta ja kunnottomuutta. Luteruksen lause: "en minä voi muuta", pitäisi olla jokaisen opettajan. Opettajan tulee omalla elämällään tunnustaa oppinsa; hän ei saa olla niitä, jotka kunnioittavat Jumalaa huulilla, mutta sydämessään ovat kaukana Hänestä. Jos opettajan omassa huoneessa vallitsee rauhattomuus, epäjärjestys, leväperäisyys; jos hänen lapsensa ovat huolimattomia ja ruokottomia; jos hän elää juopumuksessa ja muissa synneissä taikka kaikessa työssään ja toimeksaan osoittaa ahneutta ja voiton himoa; kuinka hän sitte taitaa vaikuttaa nuorison jalostukseksi. Muuan nykyisen ajan suurimpia koulumiehiä on sanonut: "ei mikään opettajan ja oppilaisten väli ole onnettomampi kuin se, koska ruvetaan epäilemään opettajan taitoa" (Kessner); mutta me lisäämme, että on kolme kertaa onnettomampi ja vaarallisempi, kun lapsen mielessä syntyy epäily opettajan siiveydestä armosta.

Älä sentähden koskaan heittäy petolliseen wakuuteen, koettele itseäs joka päivä Jumalan edessä, ahkeroitse omaa kasvatustas wakaalla kiiwaudella sekä ruokailien Jumalaa, joka on heikoissa wäkewä, niin että tulisit korkeaan, jaloön kutsu-
muksees yhä kelmollisemmaksi.

Sydämen yksinkertaisuudessa, pyhällä wakuudella ja puhtaassa rakkaudessa, jos kohta vähemmälläkin tietomäärällä, kylväkööt niinmuodoin Suomen kansakouluopettajat niitä toiwon siemeniä, joista uusi waka henki on kansassa ylenewä, henki, joka antaa wallan lihan ja himon yli, joka sytyttää walon pimeydessä ja antaa tietoa ja voimaa wastustamaan ja voittamaan kowaa ilmapiiiriä sekä wähitellen wiljelemään köyhää maataamme siiveydellisten asukasten onnelliseksi kodoksi!

II.

Chdotus

feminarin asettamiseen opettajain sekä opettajatarten valmistamiseksi
kansakouluille Suomessa, v. m.

1 Luku.

Yleisiä määräyksiä.

Kun kansakouluopettaja-seminarin on tarkoituksena: valmistaa sekä opettajia että opettajattareita suomen kansalle, niintäwain sen wirkamiehistön, jonka vaikutus on sywältä koskewa, sillä kansakoulunopettaja on juurta jaksain olosjansa kansan yhteydessä ja vaikuttaa oikopäätä nousemaan, kaikista herkimpään sukupolween, pitää opettajain kasvatuksesta mitä tarhin huoli pidettämän; ja owat siis seminarisssa olletifin seuraawat yleiset pääjohheet oppilaisia ohjatesssa noudatettawat:

1:o. Seminari koettafoon oppilaisissa herättää jumalisen mielialan ja waka-mielisen käsityksen kansakoulun opettajan tärkeästä wirasta, mutta toisaalta myöskin heissä poistaa turhaperäiset luulot armostansa ja anšioostansa.

2:o. Opetus on olewa peruspiirteinen ja käytännöllinen sekä kaikittain kansakoulunopettajan tarpeen ja tarkoituksen vaatimuksen noudattawa, jotta ei ainoas-taan warušteta oppilaisia tiedoilla, joita wastainen wirkansa waatii, waan heissä myöskin juurrutetaan ja kiitytetään halu ynnä kunto omin woimin tietoaansa lu-kemisella lawentamaan.

3:o. Seminari tarjoittaa nimen omin oppilaiden totuttamista selwään, järjes-tytettyyn ajatustapaan sekä sujuwaan, selwään, yksinkertaiseen ja lapsilta ymmärrettä-wään esittelysmuotoon puheessa ja kirjoituksessa.

4:o. Seminarisssa saatetaan kaikinmoisia, ruumiin ja hengenwoimia yhtä-haawaa ja sopusuuntaisesti kehittäviä käsitöitä toimeen, jotta oppilaiset woisiwat ei

ainoastaan hankkia itsellensä yleisen käsinäppäryyden, joka jokaiselle ihmiselle, mutta varsinkin työmiehelle on suuresta armosta, waan myöskin tottuisiwat sopiwiin käsitöihin ja kotiasfareihin.

5:o. Oppilaat seminarissa totutetaan elämänlaadun, ruan ja juoman, vaateparren j. n. e. suhteen suurimpaan kohtuullisuuteen, sekä melwoitetaan myöskin toimittamaan semmoisia asfareita kotona ja ulkotöissä, jotka saattawat sopia heidän tilaansa ja vastaisen kasvatustoimensa waiikutusalaa.

6:o. Laitoksessa on mitä suurin ahkeruus ja alituinen työskenteleminen keskeymättä päivän pitkän wallitsewa, se kuitenkin tässä huomaten, että järjen woi-
mia enemmän kysyiwät työtoimet saawat tarpeen mukaan wuoronsa waihetella käytännöllisten työskentelemisten ynnä woimisteluharjoitusten sekä muiden hoiwawirwoitusten kanssa.

7:o. Aikarin kuri ja järjestys sekä erittäinkin säädyllisyys ja siwisy oppilaitten kesken pitää suurimmalla tarffuudella woimaassa pidettämän.

2 Luku.

Seminarin sioituksesta ja valmistuksesta y. m.

§ 1.

Seminari asetetaan Jyväskylän kaupungin likitienoille jollekin kauniille, järwen lähellä olewalle maatilalle, jonka hallitus täksi tarpeeksi ostaa ja jossa löytyy metsää ja niittumaata sekä tilaisuutta ryytimaanhoitoon sekä maanwiljelykseen.

§ 2.

Seminari on jaettu kahteen, toisistansa kokonansa eroitettuun osaastoon, toinen valmistawa opettajia, toinen opettajattareja.

§ 3.

Kummaosain osassa on tilaa 45:elle oppilaalle ja on kumpikin osa niin kutsuttu täydellinen internat, se on: oppilaat asuwat laitoksessa ja saawat asunnon ynnä sänkywaatteet, ruan ja opetuksen maksotta, mutta kustantawat itse liina- ja pitowaatteet, jotka viimeksi mainitut kuitenkin, mitä muotoon tulee, pitää oleman

tehdyt yksinfertaisen, siivon ja terveyttä suojeleman mallin mukaan, jonka Seminarinhoitokunta määrää.

§ 4.

Valmistamaan opettajattareille tilaisuutta ja harjoitusta luonnonmukaiseen lastenhoitoon, asetetaan naisseminarin formaan mallikoulu kolmeen osaan: 1:o lapsiseimi, jossa neljä tai viisi kehtoa lapsille alla neljän vuoden; 2:o lapsitarha viidelletoista (15) lapselle neljän ja yhdeksän vuoden välillä; 3:o tyttökoulu viidelletoista (15) tytölle yhdeksän ja viidentoista vuoden välillä.

§ 5.

Miesseminarin ohkeen asetetaan myös mallikoulu, jossa tilaa viidelletoista (15) pojalle, yhdeksän ja viidentoista ikävuoden välillä.

§ 6.

Päitfi tätä askeisissa SS:issä määrättyä lufua laitoksessa asumia oppilaita saadaa vielä semmoisiaakin sekä poika- että tyttölapfia, jotka asuvat lähellä ja joka päivä käyvät koulua laitoksessa, ottaa niin monta, kuin opettaja-kollegio katsoo soveliaaksi seminarinoppilaiden harjaantumiseksi koulunpidännössä.

§ 7.

Naisseminarin oppilaat kutsutaan siärikfi, asuvat kammiokunnittain, 6 à 8 yhdesä huoneessa ja valitsewat joukostaan yhden, joka pitää waarin puhtaudesta, säädyllisyydestä ja siivosta kammiokunnassa. Naismallikoulun oppilaat asuwat osittain siärten kanssa, osittain omisssa huoneissa siärten kammiokin rinnalla ja owat heidän erinäisen hoitonsa huostassa.

Miesseminarin oppilaat kutsutaan weljiksi, asuwat samoin kammiokunnittain, 6 à 8 yhdesä huoneessa, ja valitsewat joukostaan yhden, joka pitää waarin järjestyksestä, puhtaudesta, siivosta ja säädyllisyydestä kammiokunnassa.

Mallikoulun poikalapset asuwat kammioidissa rinnaksuttain weljesten kammiokuntaa ja owat heidän waarinpitonsa huolena.

Muist. Kunkin kammiokunnan jäsenet, niin mies- kuin naisseminarissa, owat kaikki yhteisessä edeswaustauksessa järjestyksestä, siivosta ja säädyllisyydestä sekä kammiokunnassa että siihen kuuluvassa lapsiparvassa.

§ 8.

Mallikoulun lapsille, seminarin oppilaille, opettajille ja direktörille rakennetaan awarat, waloiset ja raittiit asuin-, ruoka-, työ- ja wirwoitushuoneet, opetus- ja kokouskalit ynnä tarpeelliset ulkoisuoneet, myöta seuraawain kaawain mukaan.

§ 9.

Sekä mies- että naisseminarilla on kummallakin olewa erinänsä oma ryyti- maansa humalistoineen ja pellawamaineen, ynnä miesseminarilla lisäksi wähän pelto- niittu- ja metsämaata.

§ 10.

Naisseminarin puolella on yhteinen keittohuone-, leipous-, pyyhi- ja peso- tupa sekä pihatto, jossa tarpeenmukainen luku lehmiiä, lampaita ja kanoja, joiden ruokkoomiseen ja hoitoon naisoppilaat owat totutettawat.

§ 11.

Miesseminarin osalla on talli ja siinä hewoisia ja härkiä muutama, jotta seminarin ynnä mallikoulun oppilaat saawat tilaisuuden niiden ruokkoomalla harja- untua käytännöllisessä eläinlääkintätaidossa.

3 Luku.

Työnjärjestyksestä ja opetuksesta seminarissa ja mallikouluissa ynnä mies- sekä naisopettajista, jotka laitoksessa työskentelewät.

§ 12.

Työnjärjestys seminarissa ja mallikouluissa pitää olla asetettu siten, että oppilaat tottuvat arwaamaan ajan arwon ja työn kunnian ja sitfi pidetään alitui- sessa työnteoissa, mutta aika jaetaan niin, että työskentelemiset waihettelewat ja toi- nen työ seuraa toista huowawirwoituksena.

§ 13.

Seminarisissa tulee tämä elämän- ja työnjärjestys noudatettavaksi:

kello 5—6½.	Nousu leuolta, kylmä kylpy (½ minut. 20 ast. Cels.), peseminen, pukeuminen, voimistelua, vuoteitten korjaus ja huoneitten siivoaminen mallikoulunoppilaiden työnä, einepala.
kello 6½—7.	Yhteinen hartaushetki, waisua, raamatun lukemista.
kello 7—9.	Luennoita.
kello 9—9½.	Uamiaiäta.
kello 9½—12½.	Luennoita.
kello 12½—1.	Resällä ollaan uimassa, talwella luidtilla- ja hiihtämässä ynnä muissa harjoituksissa ulkona, wuodenajan laatua myöden.
kello 1—2.	Päiwällistä.
kello 2—4.	Keinollisuus- tahi maanwiljelystöitä.
kello 4—7.	Luennoita.
kello 7—7½.	Illallista.
kello 7½—9½.	Keinollisuus- tahi maanwiljelystöitä ynnä talousaskareita.
kello 9½—10.	Utahartaus kammiofunnittain, wuoteen tefo.

Ullaolewaa elämän- ja työnjärjestyä, joka wuodenaikein mufaan woi wä-
hän waihetella, on tarpeellifilla muutofilla noudatettawa myöskin mallikouluisfa.
Warfinaiäiin luentoihin mallikoulujen ylijissä ofissa ej faa käyttää enempäa fun
kuufineljättä tuntia wiikkoonsa, ja alifessa wieläfin wäheemmän.

Lapsitarhassa ja seimessä pitää kaiffi työskenteleminen ja opetus tapah-
man järjestetyn leikin muodossa, eikä faa mikään työskenteleminen festää päälle
puolen tunnin.

§ 14.

Seminariissa tulewat seuraawat opetusaineet esitettäväksi:

Raamatuntaitto, kirjain selittäminen, kansantajuinen sieluntiede ja sielun-
tieteellinen lastenhoito.

Suomen ja ruotsin kieli;

Luvunlaskeoppi ja laskekirjainpito;

Muoto=oppi (formlära) ja maanmittaus, jälkimäinen etenkin miesseminariissa;

Kuvaus (teckning) ja muodostus (modellering);

Laulanto, wiulu ja urut;

Luonnontieteet;

Kansantajuinen ihmisoppi (antropologia), voimistelu, terveysoppi (dietetikk) ja ruumiillinen lastenhoito, viimeksi mainittu erinomattain naisseminariissa;

Maanopas, kartankeko;

Historia, Suomen lakiasetukset;

Kasvatusoppi, kyselyoppi;

Keinolliset (tekniska) käsitteet;

Maanviljelys- ja ryytimaatyöt;

Opastus kansantajuiseen eläinlääkintäoppiin.

§ 15.

Mallikoulujen opetusaineina on:

Raamatunhistoria, äitinkieli ja luvunlaskeus;

Historia ja maanopas;

Riittäus, kirjoitus, luonnontieteet, laulanto, voimistelu, käsitteet, säännöllisen
maanviljelyn ensimmäiset alkeet ynnä metsän-, ryytimaan- sekä karjanhoito; kaikki
myötä liitetyn opetus- ja työnjärjestyksen mukaan.

§ 16.

Opetuksen ylläpitämisessä opetusaineissa toimittawat seuraawat opettajat ja
opettajattaret:

Seminariissa:

Yksi opettaja uskonopissa, joka myöskin toimittaa jumalanpalveluksen pyhä-
ja juhlapäivinä;

Yksi opettaja kasvatusopissa ja historiassa;

Yksi opettaja kielissä;

Yksi opettaja mittaustieteissä;

Yksi opettaja luonnontieteissä;

Yksi opettaja voimistelussa ja ruumiillisessa lastenhoidossa;

Yksi opettaja kuvauksessa, muodoistuksessa ja keinollisissa käsityöissä;

Yksi opettaja laulannossa ja soitannossa;

Kolme (3) opettajatar;

Mallikouluissa tyttölapsia warten:

Yksi opettajatar.

Keinollisten ynnä maanviljelys- ja ryytimaatöiden johdattajana on yksi työmestari eli keinomies, yksi wouti ja yksi puutarhuri.

§ 17.

Opetuksen poikalasten mallikouluissa toimittawat yllämainitut opettajat, joista kufin siellä opettaa muutaman tunnin, waan kaswatusopin opettaja pidetään pääopettajana, sekä paitfi heitä myöskin seminarin kolmannen luokan oppilaat ynnä opettajakokelaat (katso 54 §).

Tyttölasten mallikouluissa hoitaa opetuksen opettajatar naisseminarin kolmannen luokan oppilaiden ja opettajatarkokelaitten avulla.

§ 18.

Opetukseen kuuluwat aineet jaetaan näiden opettajain kesken, miesseminariissa A-tyulun, naisseminariissa B-tyulun, poikalasten mallikouluissa C-tyulun ja tyttölasten mallikouluissa D-tyulun mukaan. Opetustuntien ja'on opettajain kesken wiikkomäärin osoittaa E-tyulu.

4 Luku.

Luku- ja lupaaajoista.

§ 19.

Seminariissa ja mallikouluissa alkaa lukuwuosi Elokuun 1 p. ja kes-
tää keskeymättä paitfi yhtä wiikkoa Joulu- ja Pääsiäisjuhlaana sekä tavallisia py-
häpäiwä, Kesäkuun loppuun asti, jotta lukuaika noin tekee wiiswiikkoa (45) ja
lupaaika seitsemän wiikon paitoilla wuoteensa.

C-Taulu.

Opetustuntien ja'anto mallikoulussa poikalapsia warten.

Opetusaineet:	I Osasto.	II Osasto.	III Osast.
	10:nes 11:tas. vuosi.	12:tas 13:tas vuosi.	14, 15, 16 vuosi.
Raamatunhistoria, raamatun lukeminen ja selittäminen . . .	3	3	3
Virsi kirjjan selittäminen	—	1	1
Kieliopetus	6	6	6
Harjoituksia kirjoituksissa	2	2	3
Harjoitustoiminta	6	2	—
Kuvunlasikuoppi ja kirjainpidäntö	4	4	4
Muoto-oppi ja maanmittaus	1	2	2
Kuvaustaito	3	4	4
Muodostustaito	1	2	2
Laulanto	2	2	2
Luonnontieteet	—	4	6
Maanopas, kartanteko	1	2	1
Historia ja Suomen laajasetukset	1	2	2
	30	36	36
Reinollisuus-, talous- ja maanviljelystaita	24	24	30
Peso-, ruoka-, toimistelu- ja huovanvirvoitustuntia	36	30	30
Summa tuntia viikoonsa	90	90	96

Poikaloulun 1 ja 2 Osastossa:

Työhön ja huovanvirvoituksiin 15 tuntia vuorokautensa joka arkipäivä.

Uneen 9 d:o d:o d:o.

3:nnessa Osastossa:

Työhön ja huovanvirvoituksiin 16 tuntia vuorokautensa joka arkipäivä.

Uneen 8 d:o d:o d:o.

D. Saulu.**Opetustuntien ja'anto tyttölasten mallikoulussa ynnä siihen yhdistetyssä lapfitarhassa.**

Opetusaineet:	Tunteja viikkoonsa.				
	Lapfitarha.		Koulu.		
	I Ojasto.	II Ojast.	I Ojasto.	II Ojast.	III Ojast.
	5:des 6:des vuosi.	7:mäs 8:sas vuosi.	10:s 11:s vuosi.	12:s 13:s vuosi.	14. 15. 16 vuosi.
Raamatunhistoria ja raamatunlukeminen		3	3	3	4
Birsitekirjan selittäminen		—	—	1	1
Kieliopetus		5	6	6	6
Harjoitus kirjoitustöissä		3	2	2	2
Harvaanto-opetus		5	6	3	—
Opetus ensimmäisessä vähäinlasten opetuksessa, harvaanto-opetuksen toimittamisessa, lukemaan opettamisessa		—	—	4	5
Kuvunlasakuoppi, lasukirjain pidäntö		3	4	3	3
Kuvaustaito, muoto-oppi		3	3	3	2
Muodostustaito		—	2	1	1
Laulanto		2	2	2	2
Luonnontieteet		—	—	3	4
Kansantajuinen eläntö-oppi ja lastenhoito		—	—	1	4
Maanopas		—	2	2	1
Historia		—	—	2	1
		24	30	36	36
Opete ja opetus Fröbelin kasvatustalokappaleitten käyttämisessä, käsittöissä, talous- ja ryhtimaatöissä		24	24	24	30
Peso-, ruoka-, voimistelu- ja virvoitustunteja		36	36	30	30
Summa tuntia viikkoonsa	—	84	90	90	96

Lapfitarhan ensimmäisessä osakkeessa:

Leikinlyöntiin ja virvoitukseen 14 tuntia vuorokautensa joka arkipäivä.
 Uneen 10 d:o d:o d:o.

Tyttöskoulun 1 ja 2 osakkeessa:

Työhön ja huovavirvoitukseen 15 tuntia vuorokautensa joka arkipäivä.
 Uneen 9 d:o d:o d:o.

Kolmannessa osakkeessa:

Työhön ja huovavirvoitukseen 16 tuntia vuorokautensa joka arkipäivä.
 Uneen 8 d:o d:o d:o.

III.

Ehdotus kansakoulujen järjestämiseen Suomessa.

1 Luku.

Kansakoulujen tarkoituksesta, ja'annosta ja niiden eri laaduista ja nimistä.

§ 1.

Kansakoulun, joka on pidettävä yhteisenä kantaouluna, on tarkoitukseksi: kasvattaa, sielun ja ruumiin voimain sopuasuuntaisen wartuttamisen kautta, nuorison nousewan jumalatapekkääwiksi, ymmärtäwiksi ja kansalaisillensa hyödyllisiksi ihmiksi; totuuttaa oppilaat arwaamaan ajan oikean käytännön ja työn funnian; warustaa heidät ei ainoastaan tiedoilla, mitkä nykyinen aika jokaiselta jäseneltä siwis-tyneesjä waltakunnassa wälttämättömästi waatii, waan myöskin yleisellä käsinäppä-ryydellä, joka kullenkin ihmiselle, olkoon mitä säätyä tahansa, mutta warsinaiselle työwäenluokalle erittäinkin on mitä suurimmaksi hyödyksi.

Päitxi tätä tulee kansakoulun, miten kaikkein alkeiskoulujen ainakin, pitää lahjain, mitkä luonto kuhunkin lapseen on istuttanut, walweille herättämisen ja wartuttamisen yleisenä tarkoituksperänänsä.

§ 2.

Tuon äsken sanotun tarkoituksen johdosta on kuntihin seuraawat erilaatuiset koulut toimitettawat, nimittäin

mailla:

1:ksi. Kyläkouluja.

2:ksi. Pitäjänkouluja tyttöjä warten.

3:ksi. Pitäjänkouluja poikia warten.

kaupungeissa:

1:ksi. Wähäinlastenkouluja.

2:ksi. Kaupunginkouluja tyttöjä warten.

3:ksi. Kaupunginkouluja poikia warten.

§ 3.

Kyläkouluilla ja vähäinlastenkouluilla, jotka ovat yhteiset tyttö- ja poikalapsille, ehkei yli 11 vuoden ikäisille, on tarkoituksena, lasten aistimien ja hielunvoimain kehittäminen, jumalisuustunnon herättäminen, ulkonaisen siisältä lufemus- taidon valmistus sekä lasten funnoftuttaminen, ymmärryksellä ja mielellä käfittämään, mitä lufewat.

§ 4.

Pitäjä- sekä kaupunkikoulun pitää olla täydellinen afumalaitos, johon on yhdistetty:

1:ksi lapsiheimi ja

2:ksi lapsitarha.

Kunfin tämmöisen afumalaitoksen tulee myösfin, minkä tila ja opettajattaren aika antaa myöden, ottaa vastaan käymälakoululaisia tahi puoliasumalaisia, jotka lyhemmän tahi pitkemmän aikaa päiwästä nauttiwat opetusta ja harjoitusta kaifissa, kansakuolon lufujaksi kuuluwissa aineissa sekä ottawat osan käfittöihin ja lastenhoitoon.

Jos kunnista jokunen mielisi aittaa tyttölastenkoulunsa käymälaitoksiksi sekä ilman lapsiheimiä ja lapsitarhaa, ilmoittakoon koulunjohtokunta Piiritarkastajan kautta fiitä Päähallitukselle, joka woi sen myönnyttää, sillä ehdolla, että tuo tyttölastenkoulu pannaan yhteyteen jonkun kylä- tahi vähäinlastenkoulun kansa.

§ 5.

Lapsiheimi, tarkoituksperäänsä päästäkseen, ei ainoastaan ota valmistaaftensa isommalle tahi vähemmälle määrälle, kunnan köyhille, äidittömille lapsille wiiden vuoden ikään saati luonnonmukaisen hoidon ja ota vastaan pitkemmäksi tahi lyhemmäksi ajaksi wuorokautta pienempiä lapsia, joidenka äidit owat pakoitetut työ-

hön ulkona kotoista, vaan on sillä erinomattain tarkoituksena, toimittaa tyttölasten vanhemmille oppilaille tilaisuutta harjaantua hoitamaan lapsia järjestelmällisesti ja luonnollisesti sekä sielun että ruumiin puolesta.

§ 6.

Lapsitarha, joka täydellisessä kansakoulussa tyttöjä warten wastaa kylä- ja vähäinlastenkouluja ja johonka otetaan sekä poika- että tyttölapia 5:destä 10:teen vuoteen, on ensiksi yleisen taroituksensa puolesta oltawa kaswatuslaitos lapsille, jotka puuttuwat tarpeellista hoitoa kotona, waan warjinaisena päämääränänsä, miten lapsi-
seimifin, tilaisuuden hankkiminen tyttökoulun oppilaille lastenhoidon harjoituksessa; sillä eroituksella toki, että lapsi-
seimessä ruumiin forju on pääasia, lapsitarhassa taas lapsen hengellinen hoito astuu yhtä tärkeäksi ja tähdelliseksi.

§ 7.

Waršinaiseen tyttökouluun otetaan tyttöjä 10:nneestä 16:ntehen ikävuoteen tahi vanhempiaikin. Ikänsä jälkeen ovat oppilaat jaetut kolmeen osaan: 1:ksi lapset 10:nnessä ja 11:nnessä, 2:ksi lapset 12:nnessä ja 13:nnessä ynnä 3:ksi lapset 14:nnessä, 15:nnessä ja 16:nnessä vuodella.

§ 8.

Äitälä- ja kaupunkikoulut poikalapsia warten saawat kunnat mieltänsä myöden tehdä joko asuma- tai käymälätojsi. Kunnassakin tapauksessa otetaan pois ainoastaan 10:nneestä 16:ntehen ikäwuoteen tai yli tämän kouluhun vastaan.

2 Zufu.

Kansakoulujen asettamisesta.

§ 9.

Koulunhoitokunnan kussakin kunnassa tulee toimestaa kylä- ja vähäinlastenkoulujen asettamista niin yltä yleensä, kun tarve vaatii ja asianhaarat antavat myöden. Missä suinkin on mahdollista pitää vähäinlastenkoulut asettaman yhteisen tyttölasten kaupunkikuolujen kanssa, jotta vähäinlastenkoulun opettajatarta saattaisi koulunpidännössä opastaa kaupunkikoulun opettajatar sekä opetuksessa häntä auttaa äskennmainitun koulun iäkkäämmät oppilaat.

§ 10.

Kun joku kunta tai ykityinen mielli perustaa pitäjä- tai kaupunkikoulun, tulee heidän Päähallitukselle lähettää siisään ei ainoastaan täydellisen ehdotuksen työjärjestyksestä, mikä koulussa tulee seurattavaksi, sekä tarvan kertomuksen siitä hoidosta, mikä lapset siinä voivat odottaa saavansa, waan myöskin riitingin fuolurakennuksesta ynnä ilmoituksen opettajan ja opettajataren palkanehdoista ja muista eduista, sekä siitä, mikä määrä lapsia laitokseen taidetaan ottaa.

§ 11.

Jos Päähallitus katsoo kunnan ehdotuksen kansakoulun asettamisesta kelmolliseksi, on kunnalla walta Hänen Keisarillisen Majesteetin luona alamaisuudessa pyytää apua, joka miten Huhtikuun 18 p. 1858 annettu Urmollinen Kuulutus säättää, myöntää maksujen johdon mukaan, mitkä kunta itse sitoutuu tuohon tarfoitukseen antamaan; kuitenkin huomaten, että missä köyhempi kunta osoittaa hyvän halun tahtowansa asettaa koululaitoksensa tarfoitusmukaiselle kannalle, siellä apua määrätään runsaammin.

§ 12.

Tämmöinen waltiowarainen apu tulee etufynnessä annettawaksi semmoisille kunnille, mitkä ottawat toimittaaksensa täydellisiä pitäjä- tai kaupunkikouluja työtöjä warten § 4 mukaan.

§ 13.

Suoneet, mitkä nuot laitokset tarwitsewat, pitää olla awarat, waloisat, korkeat ja kuiwat, sekä warustetut ilmawaihtokeinoilla. Suurempaa lapsimäärää ei saa milloinkaan laitokseen ottaa, kun että vähintäkin 600 kuutiojalkaa joka huoneessa tulee jokaisista laitoksessa pitkemmän aikaa oleskelewaa ihmistä päälle.

§ 14.

Mailla pitää koululaitosten ympäristölle, jotka mahdollisuutta myöden owat kiuwalle alalle ja santapohjalle rakennettawat, suurempi tai pienempi maanala annettaman ryytimaaksi ja maanwiljelystoimia warten. Samaten pitää kaupungeissa, missä siinkin mahdollista, pienempi ryytimaa löytyä joka koulun oheessa.

3 Luku.

Työskentelemisistä kansakouluissa sekä niihin asetettamista mies- ja naisopettajista.

§ 15.

Kyläkouluissa mailla ja kaupungin vähäinlastenkouluissa ovat, minkä asianhaarat sietävät ja muuten mahdollista on, jamat harjoitukset ja kasvatustölkappaleet käytettävät, mitkä seminarin lapsitarhassakin. Opettamisen toimittawat jotkut äidit, jotka keskenänsä suostuivat tuoronsa kulin lapsia johdattamaan, tahi joku sihen wirkaan wartawasten asetettu opettajatar. Kylä- ja vähäinlastenkouluissa, ei yhden henkilön hoidettava lapsimäärä saa nousta päälle 25.

§ 16.

Lapsiheimessä ja lapsitarhassa wiljellään, lasten erinäistä ikää ja hyötymistä myöden, seuraawia harjoituksia:

Ruumiin jättereitä wahwistetaan sopiwillä liikuntoleikeillä, aistimet heristetään ja kehitetään ulkonaisia kappaleita tarkastelemaan totuttamalla, jumalijuustunto herätetään lyhyillä raamatun ja lähetystoimen kertomuksilla, walaistut kauniilla kuwilla, huomio ja waarinottamuskyky heristetään ja teroitetaan hawantooPETUKSELLA, ja ajatus- ja puheharjoitusten kautta saatetaan lapsihin kunto siwästi, selwästi ja tarkalleen mieltensä lausuman; lauluääni, ja korma taiwutetaan yksinfertaisilla weisuilla ja lauluilla, joidenka kautta myöskin keuhkot wahwistetaan j muiisti tarkistetaan weijun sanain ulkoa lufemisella; lasten luonnollinen, helposti häwityshinoksi muuttuwa työntoimesa-olemisen halu hillitään ja järjestetään hyödylliseksi työskentelemiseksi Fröbelin lahjain käyttämisen kautta; alustawia harjoituksia kuwaukseen ja kirjoitukseen pannaan toimelle ja lufemisen opetus analytilliss-syntetillisen opetustawan mukaan aloitetaan.

§ 17.

Pitäjä- ja kaupunkikouluissa tulewat seuraawat opetusaineet ja työskentelemiset harjoitettawiksi: uskonoppi, äitiufielen lufeminen ja kirjoitus ynnä kieliopillisen eroituksen kanssa, luwunlasfento, historia, maanopas, luonnontieto, kuwauus- ja muo-
doetustaito, laulanto, woinistelu, keinollisuus-käsityöt, säännöllisen eli tiedeperäisen

denaifoina jättten ja ilmain tähden eštywät koulunkäynnistä, tulee koulunjohtofunnan pitää tarfan waarin ſiitä, että opettaja, tämmöiſinä ennakolta määräämättömäin aſianhaarain kautta wälttämäriöminä lupa-aifoina, matkusteſſen kunnasſa koettaa ebiſtää kanſan ſiwitſyſtää kyläkoulujen aſettamiſella, ennen aſetettujen kaſſaſtelemiſella ja äitien ja muiden, jotka oſoittawat mieltä ja halua ruweta opettajawirkaan, opettamiſella johdattamaan luonnoliſella ja järjelliſella tawalla lapſia.

§ 25.

Paikkakunnalliſiin kochtiin kaſſoin koulunjohtofunta määrää päiwän, jona lupa-aika alkaa ja päättyy ſekä lähdeää ſiitä ilmiannon Piiritarkkaſtajalle.

§ 26.

Ch'ei Huhtifuun 19 p. 1858 annetun Keiſarilliſen julistuſſen johdon jälkeen kuntia wälttämättömäſti welwoiteta aſettamaan kouluja, ja tuon mukaan ſiis ei myöſkään mitään warſinaista pakkoa, laſten koulunkäynnin ſuhteen, woi tulla tyſſymyſſeen, on Koulunjohtofunnan ja papillon toſi waaria pttäminen ſiitä, ettei wanhemmat ja holhojat, jotka aſuwat tuon kerta aſetetun pyſſywän koulun lähellä, taſi joilla on waroja kuſtantaa laſtenſa ja holhottawainſa koulunkäynnin, waſtahaſoiſuudesta pidätä näitä kouluſta. Grittäinkin tulee papillon, tyſſſtin ottaa waari ſiitä, ettei ketaän oteta rippikouluun, jolla ei ole todiſtusta täydelliſeſtä koulunkäynnistä, joſ muka waan mahdolliſuus ſiihen on ollut.

§ 27.

Kaiſiſa kanſakouluſſa, jotka owat aſumalaitoſſet, on warſinainen lufeminen laſten työnä, koulun alimmaiſeſſa oſaſſa 30 tuntia, ja kummaſſakiin ylemmäſſä 36 tuntia wiikkoonſa. Enin oſa täſtä ajasta menee laſten iſſeopintoon taſi omin päin lufemiſſeen luokaſſa mieſopettajan taſi naiſopettajan johdon alla; neljä tuntia wuoroſaudesta käytetään keinoliſiin ja muihin käſitöihin ynnä 5 tuntia huowawirwoitukſiin y. m. m., mallikoulujen työjärjeſtyſſen johdon mukaan.

Mitkä koulut taas owat käymäkoulut, niisſä päiwätöitten ſamoin kun lupa-aikainkin on wuodenajan, ſäiden ja muiden paikkakunnalliſten ſeikkain mukaan muodoſtuminen, johon kaiſſeen työkaawan laadinnasſa tulee kaſſoa. Jollei laſten lufu pyſſywäſſä kouluſſa nouſe 10—15 ſaati, tulee Piirikuntatarkkaſtajan, koulujohdofunnan ſiitä ilmoitettua, lyhentää laiſliſen opetuſajan pyſſywäſſä kouluſſa ja ſiitä waſ-

taan lopun aikaa vuotta määrätä opettajan työskentelemään semmoisessa tiertele-
wässä toimesta, mistä 24 § mainitaan.

5 Luku.

Kansakoulujen päälliswallasta ja waarinpidänuosta.

§ 28.

Pääwalhannon kaifiista kansan siwistystä wästen asetetuista opetus- ja kas-
watuslaitoksista pitää eräs Päähallitus, jossa on Keisarillisen Suomeen asetetun
Senatin Kirkollis-toimiston Päällikko esimiehenä sekä yksi kansakouluasiain Oli-ins-
pehtori ja kolme hallituksen määräämää asiassa taitawaa miestä, Suomen pääkau-
pungissa asuin, jäseninä. Näiden lisäksi woi tuo Päähallitus, milloin tarpeen katso-
taan sitä waatiwan, maan eri seuduilta kutsua neuwotteluihin kaks tai ušiam-
paakin kansansiwistystä harrastawaa miestä, woittaaaksensa tarkkoja ja warmoja
tietoja koulujen tilasta ja tarpeista eri seuduilla.

§ 29.

Oli-inspehtori kansakouluasioille Suomessa, jonka aina tulee olla tieteellisesti
oppinut koulumies, on Päähallituksen päätösten toimeenpania ja wälittäwä elinyh-
tiö tuon ja alhaisempain kouluwirastojen wälillä. Asianomaisten Piiritarkastajain
wuosikertomuksista tulee hänen joka vuonna laatia ja Päähallitukselle lähettää
siisään yhteenweton, esittelewä kaikki, mitä tyystään ja täydelliseen koulutilastotietoon
kuuluu. Oli-inspehtorin nimenomaisen ja erinäisen waarinpidännön alainen on se-
minari.

§ 30.

Kansakoulujen peräänkatjantoa warten asettaa Päähallitus, sitä myöden mi-
ten kansakouluja maassa ilmestyy, läänittäin, kihla- tai piirikunnittain Piirikunta-
tarkastajia, joiden tulee olla käytännöllisesti taitawia koulumiehiä. Heidän welwoli-
suutensa rajoittaa liemmin erinäinen ohjakefääntö.

§ 31.

Kiisijn waarinpidäntö kansakouluasiasta kussakin kunnassa ynnä taloushoi-
dellinen hallinto siitä on kunnan Koulujohtokunnan welwollisuutena. Siinä istuu

hänen myöskin tulee Koulujohtokunnalta tiedustella, onko opettaja tunnollisesti täyttänyt velvollisuutensa ja opettajalta, onko hänellä koulujohtokunnan säätämiä suhteiden mitään muistutettavaa.

Piirifuntatarkastajan tulee myöskin usein käydä hoidettavassensa uskotun piirifuntansa kouluja katsomassa ja näissä tiloissa koetta saada niin tarvat tiedot kun suinkin koulun asioista.

§ 37.

Mitä matkoja Oli-inspektori tahi joku Päähallituksen jäsen viran puolesta tekee, niistä nauttiwat valtiowaroista kyyti- ja muonarahan määrätyn matkasäännön mukaan. Piiritarkastaja taas saa jonkun määrätyn vuosirahan matkakulujensa suorittamiseksi.

§ 38.

Näissä katselmuksissa, joita Oli-inspektori tahi joku toinen Päähallituksen jäsenistä pitää, tulee joko esimiehen tahi jonkun jäsenen Koulujohtokunnasta, vaitti opettajaa, olla läsnä.

Jos tarkastaja katsoi löytyvän syytä tehdäksensä joitakin muistutuksia kouluhuoneen tahi opetusvälikappaleitten tahi jonkun joko Koulujohtokunnan tahi opettajan laiminlyömisien suhteen, tulee hänen koittaa saada wiat warotusten kautta autetuiksi, muttei tuitenkaan olla ottamatta pöytäkirjaan, joka katselmuksesta laaditaan ja lähdetään Päähallitukselle siisälle, kaikki semmoiset wiat, mitkä waiikutuksensa puolesta saatetaan arvata wanhingoittiksi lasten ruumiilliselle ja hengelliselle terweydelle.

§ 39.

Koulujohtokunnan jäsenten tulee vuorotellen, kumminkin kerta joka toinen viikko, käydä koulussa katsomassa ja pitää sen tarkalla silmällä; älköön kuitenkaan kukaan yksityinen jäsen ottaa waltaa tehdäksensä muistutuksia opettajaa kohtaan ei kumminkaan millään muotoa lasten kuulen, waan pankoon muistutuksensa kirjoittain katselmuskirjaan, johon muutenkin kunkin käyntivuorona omatähtisesti kirjoittaa nimensä, waikkei syytä muistutukseen järjestyksen ja siivon suhteen löydykkään.

§ 40.

Koulujohtokunnan tulee kerta vuoteensa, ajasta Piirifuntatarkastajalle tiedonannettuaan ja häneltä luwan saatuaan, pitää juhlassinen päätöstutkinto, johon

lasten vanhemmat kuulutusella kirkossa ja ilmoituksen kautta josjakin maan sanomalehdessä kutsutaan. Tämänlaisen päätöstutkimuksen päämäärä on erinomattain, herättää ja virkistää kunnan jäsenissä halua harrastamaan kouluasiain. Tässä juhlassuudessa onkin siitä syystä kaikki siten toimitettava, ettei tuota tarpeitusta menetä tutkimuksen vuosittain koulun luettujen lasten lukujen kautta. Toimitus on järjestettävä siten, että opettaja saa osoittaa taitavuuksiensa sekä että lasten edistymisen tiedossa, mutta varsinkin joka-aikaisessa elämässä käytännöllisesti hyödylliset edut lasten koulunkäynnistä vuoden kuluessa esitellään seurakunnan jäsenten nähtäväksi, luottamukseen herättämiseksi kansakoulutoimelle sekä siivistyksen harrastamisen elähtämiseksi yleensä kunnallaisissa. Tässä tilaisuudessa antaa opetuslaitoksen johtaja Koulujohdokunnalle kaikki kappaleita luetteloa, sisältävä oppilaiden lukun, laiminlyödyt koulunkäynnit, mitkä lukujaksot ovat luetut, mitä kassitoita on valmistettu j. n. e. kaikki Päähallituksen antaman kaavan mukaan. Tuon kertomuksen täydentää Koulujohdokunta, ollen tässä varsinkin miesopettajan tai naisopettajan ahkeruudesta ja kelpoisuudesta todistettava, sekä lähettää sen Piirikuntatarkastajalle, joka siihen vielä lisää muistutuksensa, josko opettaja ja Koulujohdokunta on hyvin tai vähemmän tyydyttävästi täyttänyt kelpoisuuksiensa, sekä pidättää toisen luettelosta arkkiivisiansa ja lähettää toisen Päähallitukselle.

Päätettiin tätä tulee Koulujohdokunnan vuosittain ennen Elokuun 1 p. Piirikuntatarkastajalle lähettää täydellisen kertomuksen kunnan lastenhoidosta ja koulutoimesta, koulun- ja vähäinlastenkouluista, koulunkäyntivuodella olevain lasten lukumäärästä ynnä muusta täydelliseen koulutilastotietoon kuuluvasta. Näistä Koulujohdokunnan kertomuksista tekee Piirikuntatarkastaja yhteenvedon, Päähallitukselle lähettäväksi. Noiden kertomusten johdosta laatii Oli-inspektori täydellisen tilastoperusteellisen tilintekokertomuksen koko maan kansakouluasiasta, joka vuosittain julkaitawaksi.

§ 41.

Määmäärätyitä katselmuksia lukuun ottamatta on Piirikuntatarkastaja velvoitettu, milloin waan ilmaantuu todennukainen syy epäillä huolimattomuutta opetuksessa tai kurinpidännössä, jonkun opettajan käytöstä tai virheenalaisuutta hänen puoleltaan nuorison johdannossa, tai Koulujohdokunnan puolesta laiminlyönnistä y. m. s., kohta käydä katselmukseen, siitä mitään ilmoittamatta ja siitä lähettää aikaisemalla Päähallitukselle täydellisen kertomuksen.

§ 42.

Papisten sekä Ruununvoutien mailla ja Porimestarin kaupungeissa suhteista kansakouluihin on erittäin sääty.

§ 43.

Päähallitus kehoittakoon seminarin opettajia ja muita siihen kykenemiä tekemään sopivia opetuskirjoja maan kansakouluille. Sitten kun nuo opetuskirjat on seminarin opettajakollegio tarkastanut ja kelpolliseksi katsonut, on Päähallituksen valta ne yleisesti wiljeltäväksi määrätä, tullen sen perästä asianomaisten kouluhallintakuntien pitää waarin sitä, ettei mitään muita kirjoja opetuksessa käytetä. Samoin tulee Inspektorin tarkoin walwoa, että miesopettajat ja naisopettajat pääasiallisesti noudattawat seminarissa heihin teroitettua opetustapaa, kenenkään itsetyisien luonnon antamien opetuslahjain valmistumista kuitenkään missään pakolla masentamatta.

6 Luku.

Opettajain, opettajarten sekä palvelusväen wirkaan nimittämisestä.

§ 44.

Miehillä, jotka mies- tai naisopettajina asetetaan kansakouluihin wirtailijoiksi, tulee olla, paitsi wiran laaduin toimittamiseksi tarpeellinen taito, lasten johdantoon ja hoitoon luopuisa mielenlaatu, ja warinkin maine moitteettomasta elämästä sekä wakaantuneesta olennoista mieli-alan ja tapain suhteen. Heidän tulee tuottaa näytteille todistuksen seminarissa täydellisesti päätetystä lufujaksosta sekä Seminarihallituksen antaman todisteluuseen tarwittawasta taitawaisuudesta ja muista tarpeellisista omaisuuksista.

§ 45.

Kun opettajanwirka josjakin pitäjä- tai kaupunkikoulussa on awoinna, on koulunjohtokunnalla valta wirkaan kutsua minä hakemuswaltaisen siihen katsoo sopiwammaksi ja esitellä waalinsa Piiritarkastajan wahvistettavaksi. Jos on koulunjohtokunta ja Piiritarkastaja mies- tai naisopettajan walitesa eri ajatuksesta, lykkätään asia Päähallituksen ratkaistavaksi, tullen siinä erinomattain lufuun otettaviksi hakian seminarista saamat todistukset.

§ 46.

Etä saatisiin naisopettajia kyläkouluihin, tulee Koulujohtokunnan jäsenten, papiston ja ruununpalveliain kussakin kunnassa koettaa saada kansaa lastenhoitoon harrastumaan ja neuvoa kaikki, joilla näyttää olevan halua ja luonnon taipumusta lastenopetukseen, miesopettajan ja naisopettajan luo pitäjänkoulussa voittamaan tarpeellisen taidon kaikessa, mitä on lasten alkuopetukseen koskewaa.

§ 47.

Jos on joku opettaja tahi opettajatar sairastunut tahi muilta laillisilta syiltä estetty virkaansa toimittamasta, tulee Koulujohtokunnan asettaa jomeliaan virkaustekewän tuon sijaan ja siitä kohtaa lähdeä ilmiannon Piiritarkastajalle. Jos jo ennakolta voi arwata virkawapauden kestävän kauvan, tulee sen, joka wirantekijä otetaan, seminaarisia käydä tieto-opillisen ja käytännöllisen tutkinnon, jollei jo ennen siellä ole täydellistä lufujaksoa päättänyt.

§ 48.

Joka on kansakouluopettaja-wirkaan korotettu, sen tulee Piiritarkastajan edessä, tahi jollei tuon aika anna sitä myöden, Koulujohtokunnan esimiehen edessä werellä walalla, tässä mukaan liitetyn kaavan johtoon, welwoittaa itsensä tarfoin ja rehellisesti täyttämään welvollisuudet, mitkä wirka waatii.

Naisopettaja kansakoulussa asetetaan virkaan siten, etttä Piirikuntatarkastaja tahi Koulujohtokunnan esimies ilmoittaa kokountuneille oppilaille hänen virkaamääräyksensä ja muistuttaa heitä missä kunnissa ja arwoissa he ovat welkapäät naisopettajansa pitämään.

Tähän lisäksi on seurakunnalle saarnastuolista miesopettajan ja naisopettajan virkaamääräys ilmoitettava sekä samalla seurakunta kehoitettava ei ainoastaan helliin esirukouksiin tuon seurakunnan nousewan nuorison kaswatukselle niin tärkeän hengen edestä, waan myöskin hellään ja lempeään käytöseen häntä kohtaan.

§ 49.

Kansakoulussa tarwittawan palveluswäen on Koulujohtokunnalla walta, erinomattain katsoen opettajan suosiolausesseen, palvelukseen ottaa ja siitä eroittaa. Näitä asetettaisja palvelukseen on lufuun otettava ei ainoastaan kunnollisuus kaik-

fiin tehtäwiin, waan erittäinkin wafauntunut, waka ja totisesti fristillinen mieli-ala sekä kyky lapſia lempeästi ja yſtävällisesti kohtelevaan.

7 Luku.

Miesopettajain ja naisopettajain eduista.

§ 50.

Joka kunta on welwoitettu miesopettajalle ja naisopettajalle ei ainoastaan toimittamaan jäädyllisen asunnon, josſa naineelle on vähintäkin kolme huonetta ynnä kyökki ja tarpeelliset ulkokuoneet sekä naimattomalle yksi iſonlätänen huone ja kyökki, maanpalan ryytimaakſi, yhden lehmän ruan ja puita joko tarpeen mukaan taſi määrätyn paljouden, waan myöſkin määräämään ſemmoisen palkan, että jääſtämäiſyydellä elatukſen murheesta wapaana woivat kaſſiita welwoſſiſuuſſiaanſa hoitaa.

§ 51.

Opettaja ja opettajatar aſetetaan wirkaan wiidekſi wuodekſi eräältään. Jos tämän ajan kuluttua opettaja ſaa Koulujohtokunnalta ja Piirikuntatarkaſtajalta todistukſen ahkeruudesta ja taitawaiſuudesta wirasſa, woi Päähallitus hallitukſen luona tällöiſen mieſ- taſi naisopettajan eſitellä ſaamaan waltiowaroista kymmen ſadalta alkuperäiſestä palkkaſtanſa wuotiekſi liiäkkeekſi, jota tuohon johtoon annetaan antamiſtanſa kuudennen wiikſi wuotikauden loppuun taſi kolmanteenkymmenenteen wirkawuoteen ſaati.

Kolmekymmenwuotiſen wirkapalwelukſen pääſtä tulee opettajan ja opettajattaren waltiolta ſaada koko alkuperäiſen palkkanſa eläkerahakſi. Jos opettaja taſi opettajatarta kohtaa ſyytöin, parantamatoin tauti, joka ſaattaa hänen warſin kykenemättömäkſi iſeänſä elättämään, olkoon hänellä oikeus wiikſi wuotiekſestä palwelukſesta ſaada kolmannenosan, kakſikymmenwuotiekſestä puolen ja wiidenkolmatta wuotiekſestä palwelukſesta kakſikolmannetta oſaa alkuperäiſestä palkkaſtanſa eläkerahakſi.

Jos Päähallitus, jonkun Koulujohtokunnan ja Piirikuntatarkaſtajan ſiitä tehdyn ilmiannon tähden, katſoo tarpeelliekſi eroittaa huolettoman, ſiiwottoman taſi pahantapaiſen opettajan wirasta, olkoon tuo menettänyt eläkerahan oikeuden. Epäiſikö Koulujohtokunta taſi Piirikuntatarkaſtaja antaaſenſa tyydyttävän todistukſen,

mitä viisivuotiskautisen palkanlisäkkeen saamiseksi tarvitaan, voi opettaja siitä valittaa Päähallintoon, jonka tulee tutkia asian mitä suurimmalla tarkkaudella sekä, asiasta lisäsimmän selvön saatuaan, ruveta niihin neuvoihin, mitkä asia vaatii.

§ 52.

Että kansakoulun opettajat ja opettajattaret saivat tilaisuuden keskenään vaihtellen mielteitä ja kokemuksesta koottuja totuuksia yhä valmistua ja edistyä, on opettajakokouksia pidettävä. Näitä on kahdenlaisia: 1) piiri-opettajakokoukset, jotka Piirikuntatarkastajan valvonnan ja johdon avulla joka vuosi kussakin piirikunnassa pidetään, ja 2) yleiset kansakouluopettajakokoukset, jotka joka kolmas vuosi pidetään seminarissa vuositutkinnon kera siellä kansakoulu-asian Oli-inspektorin johdannoilla.

S Luku.

Lapsien ottamisesta kansakouluihin.

§ 53.

Lapset, jotka lapsi-seimeen ja lapsitarhaan aiwotaan lähettää, ovat Koulujohtokunnan esimiehen tahti naisopettajan luona ilmoitettawat, ja on niiden ottaminen laitokseen Koulujohtokunnan asia, joka, tilan ja tarpeellisen hoidon mahdollisuuteen katsoen, ottaa vastaan niin monta lasta kuin mahdollista, mutta etenkin köyhiä, orpoja sekä jollainkullon semmoisia, joilla tosin on vanhemmat elossa, muttei kuitenkaan hoitoa kotona, tahti miltei pikemmin pahoja ja wiettelewiä esimerkkejä siellä.

Ottamiseen lapsi-seimeen, jossa lapset pyhyvät neljän tahti wiiden vuoden ikään asti, waaditaan kuitenkin, ettei lapsissa ole mikään saastuwainen tauti, mikä toisille lapsille laitoksessa saattaisi olla waarallinen, joka sekä että ovat panorupeiliin istutetut lääkärintodistuksen kautta on toteen näytettävä. Tähän lisäksi on papintodistus, sisältävä vanhempain nimet ja säädyn, sekä lapsen iän ja nimen, tuotettava esiin.

Ottamiseen lapsitarhaan, jossa lapset pidetään wiidenneestä kymmenenteen ikäwuoteen asti, waaditaan, paitsi yllä olewia ehtoja, ettei noita waiwaa mikään wirti, erittäinkin näön, kuulon ja puhelahjan puolesta, joka heidän hengellisen

warttumisenja tekee mahdottomaksi niillä opetuskeinoilla, mitkä lapsitarhassa ovat käytettävät.

§ 54.

Päitfi noita edellisessä § mainittuja ehtoja waaditaan niin poika- kun tyttö-lapsia warten asetettuihin pitäjä- ja kaupunki-kouluihin otettaissa, Huhtikuun 19 p. 1859 annetun Keisarillisen julistuksen mukaan, jokaiselta oppilaalta wirheetoin siisäluku äidinkiellellä ynnä kyky luetun lappaleen siisällön selon-tekoon.

Kun on lapsi oppilaaksi pitäjä- tahi kaupunkikouluun otettawana, kuulustele opettaja tahi opettajatar sen taitoa ja kirjoittaa, jos ovat kaikki waadittawat täytetyt, hänen nimensä nimiluetteloon ynnä syntymäpaikan ja päivän sekä vanhempain nimen kanssa; mutta josko olisi syytä kieltää jonkun lapsen kouluun pääsemästä, tulee opettajan siitä Koulujohtokunnan esimiehelle lähettää ilmiannon. Lapsi-mein ja lapsitarhan woidaan ottaa lapsia mikä aika vuotta hywäänsä, mutta warjinaiseen pitäjä- ja kaupunkikouluun ainoastaan lukuwuoden alussa. Kuitenkin taitaa opettaja Koulujohtokunnan suostumuksella poiketa tuosta säännöstä, milloin wälttämätöin syy siihen on pakottajana.

§ 55.

Jollei asianomaisen papiston wirkatodistuksen kautta wahvisteta, erinomaisen köyhyyden sen estämän, maksetaan jokaisesta lapsesta siisäänkirjoitusrahana pitäjä- ja kaupunkikouluisja yksi rupla hopeata, tullen nuot rahat opettajan omaksi.

§ 56.

Päitfi tätä tulee mainituissa kouluissa joka oppilaan, jonka köyhyys ei ole tullut edellä mainitulla tavalla toteen näytetyksi, koulukasjaan wuosittain maksaa ruplan hopeata. Jos samain vanhempain kassä tahi useampaa lasta yht'aikaa käywät koulua, suoritetaan kouluraha kullakin wiidellä kymmenellä kopekalla. Wähissä waroissa olewain vanhempain lapset, jotka kolme vuotta ovat maksaa vastaan käyneet koulussa, woidaan jälellä olewaksi koulunkäyntiajaksi, jos Koulujohtokunta sen niin hywäksi näkee, wastaisesta maksosta wapautettaa.

§ 57.

Siirtäminen korkeampaan osaan tahi itäluokkaan warjinaisessa tyttö- tahi

poikakouluksa on tosiaan erinomattain käyvä lasten iän mukaan, kuitenkkin muutet-
tafoon jemmoinen, joka tiedoksia on etewämpi, ettei toisten kautta estyisi edistymi-
sessään korkeampaan osaan, waikkei olisi määrättyyn ikään ehtinytkän, ja päin was-
toin pidätettäväön taidoksia heikompi alisemmassa osassa, estämästä kumppaneinsa
edistystä.

§ 58.

Koulujohdofunnan jäsenten sekä opettajan ja opettajattaren tulee kaikissa so-
piwissa tiloissa kehoittaa vanhempia antamaan lastensa, jos suinkin mahdollista,
käydä koulua rippikoulu-ikään asti; ja papiston tulee tarfoin noudattaa sitä sään-
töä, ettei oteta rippikouluun ketään, joka ei ole käynyt kansakoulun päästäpäihin,
saattifka waan asianhaarojin katsotaan koulunkäynnin woineen myödenantaa. Täten
pitää esim. kaikki sen kylän lapset, missä koulu löytyy ja 1 à 2 wirstan ympäris-
töllä siitä, ankarasti waadittaman käymään koulusja; ja olkoon Koulujohdofunnalla
waltta, milloin vanhemmat wastahakoisuudesta tahi huolimattomuudesta, ehkä ta-
wantakaa kehoitettuna, lyöwät laimin lastensa kouluun lähettämisen, tuomita tam-
moiset wastahakoiset vanhemmat kahden ruplan sakkoon.

9 Luku.

Kurinpäidännöstä.

§ 59.

Ankara järjestyks ja tottelewaisuus owat kunkin kaswatuslaitoksen kelwoelli-
suuden ihan wälttämättömimmät ehdot. Opettajan ja opettajattaren tulee siis wa-
kawasti ahkeroita saada lapset tottumaan järjestykseen ja tottelemiseen. Siinä täysin
onnistuaksensa tulee opettajalla ja opettajattarella itse olla rakkaus järjestykseen sekä
rakkauden kanssa yhdistetty wakawuus olennoissa. Milloin waan opettajafunnalla
löytyy nämät omaisuudet, tulee harwoin kowemmat rangaistukset wilseltäwäksi. Jos
oppilas osoittaa ehdollista tottelemattomuutta tahi julkista iskeyttä ja wallattomuut-
ta, on rangaistustoimiin ruwettawa, kuitenkkin alati noudattain sitä yleistä sääntöä,
ettei rangaistusta saa wihaninnossa täyttää, waan vanhempain helleydellä, ei mil-
loinkaan toisten nähden, waan eri huoneessa kahdetkesken.

§ 60.

Opettajajan ja opettajattaren tulee, mitä suinkin mahdollista, koettaa saada oppilaisiin juurrutetuksi itsehallinnon, jotta lapset tottuisivat pitämään toinen toisensa kaikenpuolisessa edessäastauksessa toinen toisensa edestä.

§ 61.

Kansakoulussa pitää löytyä 1:ksi päiväkirja, johon opettaja eri palstoissa kirjoittaa ylös mitä kunakin tuntina on luettu ja mitä seuraavan tunnin läkyksi on määrätty, mitkä oppilaat ovat pois ja mitä muuta sattaa olla muistettava, 2:ksi katsastajainkirja, johon jokainen katsastaja kirjoittaa nimensä ja mahdolliset muistutuksensa sekä 3:ksi kirja, johon kaikki wieraat kehoitetaan kirjoittamaan nimensä ynnä päivän, jona koulussa kävi.

Eikä jokaisen opettajan ja opettajattaren welvollisuus on tarfalla waarinpidännöllä, wakaalla käytöksellä ja omalla järjestyksellä koettaa häätää oppilaisissa pahain juonten ja wallattomuuden irti-pääsemistä, ynnä myöskin wamielisiillä waroituksilla, tytymättömyyden ilmoituksella ja jokaisen laittomuuden moittimisella rangaista tehtyjä lainrikoja, on heillä kuitenkin walta wiljellä kowempia rangaistuksia, joina esimerkiksi rikoksenalaisen eroittaminen kumppanein seurasta wirtowitushuwickissa ja käyntimatkoilla sekä myöskin hätätilassa helppo ruumiinrangaistus. Siirtäminen alas päin luokassa olkoon jollainkullakin kauwan kestäneestä huolettomuudesta ja laiskuudesta käytettävä; mutta sitä vastaan olkoon mustat penkit, mustat taulut ja muut häwäisewät rangaistuskeinot, mitkä loukkaawat lasten kunniantunnon, ankaraasti kieltäyt. Samaten ei myöskään saa semmoisia kehoitusta ja houkutusneuvoja wiljellä, jotka kiihottawat turhamielisyyttä ja kunnianhimoa lapsissa, jommoiset palkkiolahjat ja muut senkaltaiset. Opettajan tulee totuttaa lapset pitämään omantunnon todistuksen, wanhempain, opettajain ja kumppanein mielisyyden ja lausutun ilon rakkaimpana palkintona.

§ 62.

Tyttöskoulun opettajattaren tulee walppaalla tarkkaudella pitää waaria oppilaiden käytöksestä yleensä, mutta erittäinkin heidän puhtaus- ja järjestyshalustansa, heidän säädyllisyydestänsä ja siiveydestänsä. Hänen pitää siinä olla lapsille hywänä esikuvana ja koettaa woittaa näiden kunnioittamisen ja rakkauden, jotta järjestyksen

voimassa pitämiseksi koulussa ei ole waadittu käyttämään muuta rangaitusta, kun waroituksia ja tytymättömyytensä lausumista. Milloin kemytmielisyys, säädyttömyys ja häwyttömyys josakin oppilaassa selwästi ilmoittaisse, koettaa opettajatar eläwästi ja hellästi selittää, miten säädyllisyys, wiattomuus, tunnon, ajatusten, sanain ja töitten puhtaus on waimon ihanin kaunistus ja korkein tawara, sekä miten irs-taisuuden seuraamukset ovat häpeälliset ja ihmisarwoa alentawaiset. Tämän ohessa tulee opettajattaren pitää tuommoisen oppilaan erinomaisen tarkalla filmällä, sekä niin paljon kuin mahdollista estää häntä muita nuorempia pahentamasta. Jos opettajatar näkee, ettei wakamieliset waroitukset mitään parannusta waiwuta, eroittaa opettajatar oppilaan koulusta ja ilmoittakoon asian koulujohdokunnan esimiehelle, jolla on walta erottamisen wahwistaa, tahi, jos muka katumus on ennättänyt wäliin, ottaa wianalaisen kouluun takaisin.

§ 63.

Wanhemmille oppilaille, joiden pitää ottaman osan nuorempain hoidantoon, tulee opettajattaren wakawasti omantunnonasiiana teroittaa, miten pyhä ja arwokas tuo noin tärkeä toimitus, kun lastenhoito, on, sekä mikä edeswastaus sitä seuraa, muistuttain Wapahajan waroitusta: alkää pahentako: se on syntiin wietelkö yhtään noista pienemmistä. Wakawasti tulee opettajattaren oppilaille osoittaa: mitenkä kristillisen waimon pyhin welwollisuus on kaswattaa noufewan nuorison jumalanpelkoon ja hywiin tapoihin taipuakski.

§ 64.

Kaikkein kansakoulun oppilaiden tulee niin koulussa kun ulkona siitä nou-dattaa kaikkea, mitä hywät tawat sekä nuhteetoin käytös ja elämä waatiwat. Hartaasti olkoot yhteisessä jumalanpalweluksessa läsnä lupa-aikoinakin, opettajiansa koh-delfoot arwonannolla ja kunnioittamisella, kumppaneitansa suosiolla ja ystäwälli-
sesti, eikä ainoastansa näitä, waan myöskin kaikkia muita siten, ettei kukaan sanain, käytöksen tahi kohtelemisen kautta loukkaannu eli saa wahinkoa. Käytöksensää osoittakoon jokainen moitteetonta säädyllisyyttä ajatuksissa, puheissa ja töissä, ja wälttääkään kaikkea, mikä saattaa saastaisia mielenliikunnoita wireillä pitää ja muissa niitä herättää. Siitä syystä olkoot häwyttömät sanat ja käytökset ynnä kiroilemiset ja Jumalan nimen turhaan lausuminen ankarasti fieltyt sekä, missä ne hawaitaan, kowaasti rangaitawat wakaan waroitusten edellä käytyä.

§ 65.

Ei yhdenkään kansakoulun oppilaan ole lupa käydä juomahuoneissa ja muissa paikoissa, missä wäkewiä juomia kaupitaan. Samaten ei yhdenkään kansakouluoppilaan ole sallittu polttaa tahi muuten nauttia kupakkaa, eikä harjoittaa kortti- ja arpapeliä, ei koulussa eikä ulkona sitä. Nuorukaiset, jotka antaumat juopouden ja muun pahuuden valtaan, eiwätkä paranna tapojansa, ovat koulusta karkoitettawat.

§ 66.

Jos kansakouluoppilas huutaa, mellastaa kadulla, tiellä tahi julkisella paikalla, häiritsee jonkun rauhan tahi loukkaa hänen kunniansa sanalla tahi työllä, tulee opettajan tuomasti tarttua tuommoiseen pahanilkiisyyteen ja, rikoksen ollessa pahemmanpuolinen laadultaan, ilmoittaa asian Koulujohdokunnalle.

§ 67.

Jos annetaan oppilas edes jostakin törkeästä rikoksesta yhteistä lafia vastaan, lykätään asia asianomaisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jos kanteennostaja niin tahtoo. Näin käydessä, olkoon opettaja tahi Koulujohdokunnan esimies tutkinossa saapuwillä. Jos kanteenalainen löytää rikokseen syyppääksi, tulfoon hän, ennen kun tuomio käy täyteen, koulusta suljetuksi ulos. Löydetäisiinkö taas wiatto- maksi, koetakaan koulujohdokunnan esimies saada sen kunniaformauksen, mikä tuolle tammosessä tapauksessa tulee.

§ 68.

Jos oppilas rohkenee säädöttömällä ja häwyttömällä tavalla kohdella opettajaansa, antakoon koulujohdokunta rikoksenalaisen saada ankaran rangaistuksen. Jos taas useimmat tahi kaikki oppilaat rupeewat uppiniiskailiksi opettajaa kohtaan, tulee esimiehen tarkoin tutkia asian ja jotenkain ankaralla ruumiinkurituksella tahi koulustakarkoittamisella rangaista pääwikapääät, mutta samalla muistuttaa opettajaa, joka useinkin, milloin tuommoisia kahafoita tapahtuu, on enemmän tahi vähemmän itse semmoisiin syyppää, että hänen, jos muka mieltä wirasjansa pysyä, täytyy koettaa ansaita koulunuorison rakkauden ja kunnioittamisen.

§ 69.

Kaikki walitukset koulu-oppilaita vastaan ovat ilmoitettawat opettajan luona,

joka on velvoitettu viivyttelemättä toimittamaan wianalaiselle ansaitun koulufurtuksen. Jos opettaja tuon laimin lyö, ilmoittakoon walittaja siitä Koulunjohtokunnalle.

§ 70.

Lasten vanhemmat sekä kenen tahansa Koulunjohtokunta kutsuu koululapista ilmoituksia antamaan, totelkoot estelemättä kutsumuksen. Joslei tuota totella, ilmoittakoon esimies tämän asianomaiselle ruununpalwelialle, jonka tulee semmoisiin toimiin ruweta, että uppiniskainen on löydyttävä itsensä saapuville millä aikaa Koulunjohtokunta määrää.

§ 71.

Koululapille älköön opettajan tietämättä annettafo puotitawara tahi rahaa edeltäköttä, älköönkä misjään tapauksesja heille wäkewiä juomia myytäkö. Tuo jos tapahtuu, kadottafoon lainakšiantaja welkomisoikeutenja ja se, joka juomia on myynyt, saakoon sakkoa neljätöistä ruplaa hopeeta, jaettawakši miten yleisestii sääetty on tämmöisten juomain luwattomasta myymisestä. Jos on joku, ottain firjoja, waatteita tahi muuta mitä tahansa pantifši, antanut wäkewiä juomia, tahi antaa edeltäköttä rahoja tahi kauppatawaraa kouluoppilaille, on myöskii pantti, ilman lunastusta, opettajalle takaišii tuotawa.

10 Luku.

Kouluhuoneesta ja huonekapineista sekä opetus-wälifappaleista.

§ 72.

Jokaisen kunnan, mikä waltioltta mieli apurahoja kouluillensa, tulee ei ai-noastansa antaa pienen maa-alan ryyti- ja perunamaakši opettajalle tahi opettajattarelle, waan myöskii hanffia tarpeelliset huoneet opettajille sekä sopiwat koulukammiot ynnä sen muassa maanpalasen ryytimaa- ja maanwiljelystöitä warten.

Huoneet, mitkä täydellinen tyttökoulu lapsitarhan ja lapsiheimen kansja tarwitsee, owat nämät: 1:ksi isonlainen huone opettajattarelle, 2:ksi makaus huone ja 3:ksi työhuone pitäjä- tahi kaupunkikoulun tytöille, 4:ksi huone lapsitarhaa warten, 5:ksi huone lapsiheimä warten, 6:ksi yhteinen koulusali opetusta warten ynnä 7:ksi

awara kyöffi. Tähän lisäksi pitää tyttökoululla oleman nawetta ynnä muut tarpeelliset ulkokuoneet.

Poikakoululla, joka on asumalaitos, tarvitsee olla kolme huonetta opettajawarten, isonlainen huone koulusaliksi, samanmoinen työtuwaksi ynnä isonlainen makaushuone sekä tarpeelliset ulkokuoneet.

§ 73.

Kouluhuoneen pitää seisoman wapaalla alalla, pihamaa ympärillä ja yhdesjäsä jaksosjäs sen kansjäs maanwiljelystä ja ryytimaahoitoa warten annettu maa. Ulkokuoneet, niinkuin puuliiterit, nawetot ynnä muut näihin kuuluwat, owat asetettawat jotenjäsfin etäälle kouluhuoneesta.

§ 74.

Koulusjäs ja lapsitarhasjäs tarwittawat opetus-wälikappalet, esimerkiksi hawanto-opetustaulut, Gröbelin leikkukapineista muutamats, seinätaulut ja kartat, luonnontuotehistot ynnä tawallisjämpain luonnonilmiöin selityksiksi wälttämättömmät luonnonopilliset instrumentit, joita tulee hankkia sitä myöden miten warat riittäwät, owat kaikki tallitettawat julkisesti koulusalisjäs. Poikakoulun työsalisjäs on löytyminen keinollisjuustöitä warten tarpeelliset työkalut, joita höyläpenkit, warwitoulit, ruuwipenkit y. m. m. Tyttökoulun työsalisjäs tulee olla naiskäsitöihin tarwittawia työkaluja, joiden joukosjäs rukkeja, kangastuoleja y. m. m.

§ 75.

Huonekapineet kansakoulusjäs pitää olla warsin yfsjnfertaiset, mutta siistit ja luonnikkaat. Sänkyjen werosta makaushuoneisjäs on wiljeltäwä seinään kiinnitettyjä laatikoita, jotka päiwäksi riputaan ylös seinää wastaan. Sänkyjen wäliin teetetään kaappeja oppilaiden waatteita ja muita kapineita wasten. Penkkien weroستا on koulusalisjäs laatikoilla warustettuja pulpettipöytiä ja yfsjnfertaisia karmituoleja.

§ 76.

Huonekapineista, inventariumeista ja muusta laitoksen omaisjuudesta pitää opettaja tarjan luettelon. Koulunjohdokunnan tulee wähintäfin ferta wuoteensa pitää kalutarjastus-katselmuus koulun omaisjuuden suhteen ja siinä hylättäwäksi tuomita

mitä viljelyksessä on mitättömäksi kulutettu sekä, sitä myöden kuinka varoja on liikenemään, toimittaa uusia.

§ 77.

Opettajan ja opettajattaren tulee, koulun vanheimpain oppilaiden avulla, kokeilla joudun kaikenlaisia luonnontuotteita, sopivasti ne valmistaa ja toimittaa kaappeja niiden säilyttämiseksi. Koulunjohtokunnan jäsenten sekä opettajain tulee koettaa harastuttaa kunnan jäseniä kokeilemaan ja toimittamaan koululle kaikenlaisia tuotteita, mitkä saattavat olla koulunoppilaille hyödylliset ja opettavaiset katjella, niinpä muun muassa koti- ja ulkomaan luonnon ja taiteen tuotteita, uutten maanviljelyskalujen malleja, maidon-, woin- ynnä juustonvalmistusastioita ja koneita y. m. m., tullen opettajan työstin nuo kootut kappineet tallittaa.

11 Luku.

Kansakouluin omana olevain warain hoidannosta sekä niiden tilintekemisestä.

§ 78.

Kaikki rahamaksot, mitkä oppilaat koulurahastoon suorittawat, ottaa opettaja vastaan, tullen hänen ottaessa niistä antaa kuitti. Nämät rahat suoritetaan nelikuukausittain Koulunjohtokunnalle, joka antaa kerta vuoteensa täydellisen tilintekokertomuksen koulujen hoidannosta, ollen tämä tilintekokertomus luettava yhteisessä pitäjänkokouksessa ynnä lisäksi josjakin maamme sanomalehdessä julkaistawa.

§ 79.

Koulujen pysyväin varastojen tallittaminen ja tilinteko niistä on Koulunjohtokunnan huolena, tullen sen niistä tehdä tili, miten edellisessä § jääty on.

12 Luku.

Kansakoulujen taloudesta.

§ 80.

Kansakouluisia, jotka ovat asunolaitokset, niissä tulee oppilaiden saada

asunto, lämmin, kynttilät, ruoka ja makuuswaatteet koulussa, joko ilmaiseksi tai helppoa maksua vastaan.

Laitoksen taloustoimen hoitaa Koulujohdonta, antama nimenomaisen huolen siitä jollekin warteenpanewalle jäsenellensä, joka pitää murheen ruoka-ainetten ostoista ja toimitta ne poikakoulussa opettajalle; tyttökoulussa opettajattarelle sekä tutkii niiden tilintekolaskut, jotka kuukausittain owat laadittawat esiin. Missä nais-yhteys löytyy, siellä tulee tuon yhteyden johdattajan usein käydä tyttökoulua katso-
massa sekä walppaalla silmällä pitää warsin fin järjestystä, siirtoa ja siisteyttä makuuhuoneissa, kouluhuoneissa ja kyökeissä ynnä myöskin ruan valmistusta.

Walan-Kaawa.

Kansakoulunopettajille.

Minä M. M. lupaan ja wannon, Jumalan ja Hänen pyhän ewangeliuminsa kautta, aina tahtowani olla ja pysyä Hänen Keisarilliselle Majesteetillensa Toiselle Aleksanterille, koko Wenäjänmaan Keisarille ja Itsewaltiaalle, Suomen Suuriruhtinaalle j. n. e., j. n. e., j. n. e., ynnä Hänen Keisarilliselle Korkeutellensa, Gesarewitsille ja Isoruhkinaalle Mikolai Aleksandrowitsille, sekä koko Keisarilliselle huoneelle kuuliaisena ja uskollisena, niin että minä Hänen Keisarillisen Majesteetin ja maafunnan etua ja parasta olen kaiken muodoin etsiä, edistää ja puoltawa.

Olen myöskin hengellä ja werellä minä puolustawa Keisarillista valtaa, sekä tahdon ajallansa ilmoittaa ja tietä antaa, jos hawaitsen mitään hanketta sen muuttamiseksi eli kumoomiseksi, samoin kun minä myöskin tahdon ja olen maan woimassa olevaa lakia tottelewa, noudattawa ja täyttävä.

Ja kun minä olen otettu kansakoulunopettajaksi — — — — — äsä, niin olen minä saman wiran kaikella ahkeruudella, uskollisuudella ja rehellisyydellä toimit-tawa, Hänen Keisarillisen Majesteetin käsyt ja säännöt täyttävä, ja ne welvolli-suudet, jotka minulle siinä, lain, ohjesäännön tahti erinäisten Armollisten sääntöin ja asetusten jälkeen, määrättyt ovat eli wästede määrätä taittaan samaten kun myöskin esimiesteni käsyt ja määräykset, kaikella innolla ja uskollisuudella olen tahtowa täyttää, ja olen myöskin tekewä josta miehelle oikein kaikessa, mitä minuun tulee, parhaan ymmärryksen ja oman tunnon jälkeen, katjomatta jukulaisuutta, ystä- wyttä, omaa voittoa eli muita erinäisiä etuja ja tarkoituksia.

Tahdon myös kaikella harrastuksella tartuttaa mitä minä löydän olewan oppilaitokselle hyväksi ahjeroita ja pitää kelmollista ja wilpittömälle opettajalle so-weliasta elämää, niin että siinä taidan olla muille hyväksi esimerkiksi.

Mitä lain ja asiain eri laadun jälkeen salaisena on pidettävä, olen minä rikkomattomassa äänettömyydessä jäilyttävä, ja muutoin tahdon minä kaikki, mitä Hänen Keisarillisen Majesteetin ja waltafunnan wahingoksi ja haitaksi tulla tai-taa, uskollisesti poistaa, ja jos hawaitsen jotakuta sellaista hankkeessa olewan, koh-dastansa sen asianomaisessa paikassa ilmoittaa.

Tämän kalten tahdon ja pitää minun, niinkuin funniaallisen ja wilpittömän alamoisen ja wirkamiehen, uskollisesti pitää, niinkuin wastattawa olla taitaa Jumalan ja ihmisten edessä, ilman kaikkea wilppiä ja ilkeätä kavaluutta; niin totta kuin minua Jumala auttakoon hengen ja sielun puolesta!

Ohjesääntö kuntain Koulujohtokunnalle.

§ 1.

Koulunjohtokunta kussakin kunnassa järjestetään niinkuin kansakoulujen Suomessa järjestämisen Ehdotuksen § 31 tarkemmin säättää, ja on sillä toimenalueena, pitää koulun taloushoidollisten asiain hoitamisen ohessa ja ynnä sen kanssa nimenomaisesti waarinpäytäntöä siitä, että kansakoulun päämäärän tarkoitus, nimittäin noussevan nuorison kaswatus mieleltä kristilliseltä ja töliltä ja toimilta kunnellisteltä kansalaiseltä, tulisi saavutetuksi.

§ 2.

Koulunjohtokunnan tulee pitää huolen siitä, että wähmistetty kansakoulusääntö tulee noudatetuksi, että opettajat ja opettajattaret täyttävät welvollisuutensa, että koulunopettajawirka pidetään arvoisja ja että kaikkalainen solwas wanhempain ja lasten puolelta opettajaa kohtaan tulee estetyksi tahi rangaistuksi.

§ 3.

Koulunjohtokunta esittelee muistutuksensa, sanottawansa ja toiveensa asian laadun johdon jälkeen joko seurakunnalle yhteisessä pitäjänkokouksessa tahi Piiritarkastajalle.

§ 4.

Koulunjohtokunnan tulee jokaisen opettajan ja opettajattaren kouluvuoden lopulla kassin kappalein annettuihin kertomuksiin liittää lisäksi tarpeellisia muistutuksia sekä lähettää nämät näin täydennetyt kertomukset Piiritarkastajalle. Tällan ohessa tulee Koulunjohtokunnan ennen 1 p. Elokuuta Piiritarkastajalle lähettää esin omatekoinen, täydellinen kertomus lastenhoidosta ylimalkaisesti koko kunnassa, se on: kotikaswatuksesta, kylä- ja vähäinlastenkouluista, koulunkäynti-läliä olewain lasten lukumäärästä kunnassa, montako niistä nauttii tyydyttävää opetusta ynnä muista täydelliseen koulutilastotietoon kuuluwista seikoista.

§ 5.

Koulujohdokunnan on pitäminen siitä tointa, että koulukatselmus esimiehen tai jonkun Johtokunnan jäsenen kautta tapahtuu vähintään joka toinen viikko kunnan kuskien koulussa. Mutta tätä paitti tulee Johtokunnan jäsenten jokaisen, kirjoittaa nimi ja päivä katselmuskirjaan. Heidän tulee tämmöisissä tiloissa kehoittaa opettajaa tai opettajattarta, jos ovat heillää tunnolla welvollisuutensa täyttäneet, ynnä myöskin ystävään tavalla saattaa huomaamaan laiminlyömiset ja harveta opettajaa tai opettajattarta nuhtelevaan, kaikkien vähimmän lukuhetkinä tai lasten läsnä ollessa, vaan tulee hänen tuoda asia esiin Koulujohdokunnan ensi kokouksessa. Jos walituksella löytään olewan perä, pitää esimiehen Johtokunnan puolesta ja nimessä antaman opettajalle varoituksia ja nuhteita. Jos nähdään, ettei nuot nuhteet ole vaikuttaneet mitä piti, vaan opettaja tai opettajattari yhä osoittaa huolimattomuutta tai jollakin tavalla käyttäikse sopimattomasti lapsia kohtaan, tulee Koulujohdokunnan siitä lähettää ilmiannon Piiritarkastajalle, joka siitä, asian laadun johdon jälkeen, joko lähettää tiedon Päähallitukselle tai määrää itse jemmöisen rangauksien, minkä rikos jaattaa ansaita.

§ 6.

Koulujohdokunnalla on tähän lisäsi seuraawat nimenomaiset welvollisuudet ja oikeudet:

a) harraštuttaa äitejä ja muita opettajawirantoihin sowliaita ihmisiä lastenopetusta suositteluun sekä neuwoa niitä, joilla siihen on halua ja taipumusta, opettajan tai opettajattaren luo, saamaan opetusta ja opastusta lastenopetuksessa;

b) pitää huolta siitä, että koulua ja opettajaa warten valmistetut rakennukset pidetään laita kunnossa ja koulurakennus enetään, jos muka lasten lukumäärä nousee niin, etteivät enään, terweyttänsä turmelematta, mahdu siihen;

c) että kouluissa tarwittawat inventariumit ja koulukapineet tyystin säilytetään ja uusita toimitetaan, milloin tarwe waatii;

d) että opettajat ja opettajattaret laaduin ja oikealla ajalla saawat palkan, puut ja muut heille määrättyt saatavanja;

e) sen luettelon johdolla koulunkäynti-ikäisistä lapsista, mikä Kirkkoherran wiran puolesta joka wuosi Johtokunnalle on lähetettävä, pitää tarkka waari siitä,

että kaikki lapset kunnan piirissä, joiden suinkin on mahdollinen, käyvät koulussa, tai kunninkin kotona nauttiivat opetusta;

f) määrätä lupa-ajat seudullisten asianhaaran ja vuodenaikain mukaan; vahvistaa koulunopettajan laatiman opetuskaavan, sekä kaudesta näistä lähettää kertomuksen Piiritarkastajalle;

g) laillisten syitten vaatien myöntää opettajalle tai opettajattarelle virkavapauden 14 päiväksi ja pitää tointa viran toimittamisesta sillä ajalla jonkun toisen kautta;

h) antaa papistolle, niin pian kun Piiritarkastaja on määrännyt päivän päätöstutkiminnolle, tiedon siitä sekä ilmoittaa siitä hyvään aikaan josjakin yleisesti seudulla luetussa sanomalehdessä;

i) walwoa sen, että kuri ja siivous, järjestyks ja siivo, ahkeruus ja toimeliaisuus koulussa herätetään, virkistytetään ja eleillä pidetään sekä myöskin, että tunnolliset opettajat ja opettajattaret tulewat kehoitetuksi ja autetuksi ja lempäperäiset pakoitetaan welvollisuutensa täyttämään;

k) harkita ja tutkia walitukset, joita opettaja tai opettajatar saattaisi tuoda esiin sekä asian laatua myöden ne joko itse päättää tai Piiritarkastajan kautta Päähallinnon ratkaistavaksi lykätä;

l) antaa todistuksen opettajan tai opettajattaren virkatoimesta;

m) hoitaa koulujen rahastot ja pitää koulun laskekirjat, johon joku Johtokunnan jäsenistä walitaan kassööriksi; sekä

n) milloin opettajan- tai opettajattarenvirka josjakin kunnan koulussa jää awonaiseksi, ilmoittaa Piiritarkastajan luona tuon viran haettavaksi ja sen oheessa myöskin antaa tiedon, onko virkaan laillista hakiaa saatavissa tai ei. Viime- mainituksa tapauksessa ilmoittaa Koulujohtokunta viran haettavaksi kuusi viikettä päivän kuluessa; ja esittelee tuon kuluuttua Koulujohtokunta Piiritarkastajan vahvistettavaksi virkaan sen laillisista hakioista, mikä virkaan löytää sopivimmaksi.

§ 7.

Koulujohtokunta pitää määrä-aikaisia kokouksia kerta kuukaudessa, kuitenkin voidaan kokoukset syksyisin ja keväisin lykätä 2 à 3 kuukautta ylös, jos on järki hankalat kuljettamat. Mutta paiti näitä pitää wäliaikaisia kokouksia pidettävän erinäissä tapauksissa, tai milloin asiain paljous sitä waatii. Kokouspäivän määrää esimies siihen johtoon miten enimmälle osalle on sowlain. Kokous pidetään joko

koulusalisissa tai esimiehen luona. Johtokunnan päätöksellä ei ole laillista voimaa, jollei vähintään kaksi sen jäsenistä ole siinä osalliset.

§ 8.

Koulujohtokunnan esimies ottaa vastaan kaikki Johtokunnalle kirjoitetut kirjeet ja pitää huolta siitä, että asiat laillisessa järjestyksessä otetaan esin. Hän hoitaa myöskin kirjenvaihdon Piiritarkastajan ja muiden virkakuntain kanssa.

§ 9.

Koulujohtokunnan tulee kuukauskokouksissa silmäillä koulujen päiväkirjat läpi ja tiedustella opettajalta ja opettajattarelta, paljonko kuukauden aineessa kuukauden kuluessa on ennatetty lukea ja mitä tulevaisuudessa on luettavaa aivottu.

§ 10.

Tutkinnoissa, joissa Koulujohtokunnan esimies tai jäsenet ovat saapuvilla, tulee heidän kaikkien huolella välttää, etteivät loukkaa opettajan tai opettajattaren mieltä tai hänen arvoansa lasten silmissä, ryhtymällä kuulustelemiseen tai muuten opettajaa oikaisemalla, ei kumminkaan millään muotoa lasten kuullen ja läsnä ollessa. On kuitenkin katsastajalla valta vaatia opettajalta ja opettajattarelta kaikki semmoiset valaisemat tiedot, joita katsoo tarvitsevänsä sekä määrätä, mitä hän toivoo lapsilta kuulusteltavan ynnä valta myöskin itse, opettajan tutkintonsa päätettyä, antaa lapsille kysymyksiä vastattavaksi.

§ 11.

Koulujohtokunnan tulee pitää varu siitä, että Päähallituksen määräämät kirjat ja muut opetusvälikappaleet kouluisissa käytetään. Jos toivoisi joku opettaja koulusijansa käyttää toista opetuskirjaa, kun mikä laillisesti siksi määrätty on, tulee Koulujohtokunnan siitä lähettää ilmi-annon Piiritarkastajalle, joka siitä, jos katsoo syytä olevan tähän, ehdottelee Päähallitukselle.

§ 12.

Lasten koulusta-poisolot pitää Johtokunnan kuukauskokouksissa tarkastettavan opettajan antaman luettelon mukaan. Milloin nuo havaitaan tulleen huo-

limattomuudesta ja vastahakoisuudesta vanhempain puolesta, fakotetaan niitä Kansakoulujen järjestämisen Suomesja Ehdotuksen § 55 määrättyillä fakoilla.

§ 13.

Jos ihan wasten luuloa joku tahi jotkut Koulujohtokunnan jäsenistä käytösfellänsä saattaisiwat itsensä kelmottomiksi hoitamaan tämmöistä luottamuswirkkaa, tulee Piiritarkastajan tulkia asian oikeata laitaa ja siitä lähdeittää kertomuksen Päähallitukselle, jolla on walta, sen tahi ne, joista on walitettu, Johtokunnasta eroittaa, jonka jälkeen uusi waali yhteisessä pitäjänkokouksessa pidetään.

§ 14.

Tuon Kansakoulujen järjestyttämisen Ehdotuksen § 33 mainittu naiswäen yhteyden, misjä semmoisia löytyy, tulee pitää tarkka waari järjestyksestä, siisteydestä ja säädyllisyydestä waatteissa ja eleissa tyttökoulun oppilaisissa, sekä pitää huolta siitä, että käsitöet ja talousasfareet toimitetaan laaduin ja siivosti. Olipään tulee yhteyden äidin silmällä walwoa tyttökoulun toimia. Tämän tarkoituksen wuoksi tulee jäsenten usein käydä koulussa katsomassa, sekä joko suusanallisesti tahi kirjallisesti ilmoittaa muistutuksensa Johtokunnan esimiehelle, mutta koulussa käydessään muuten tarkoin noudattaa, mitä yllä olewassa 12 § Koulujohtokunnan jäsenistä sääetty on.

Ohjesääntö mies- ja naispuolisille kansakoulunopettajille Suomessa.

§ 1.

Sekä mies- että naispuolisten kansakoulunopettajain tulee ottaa tarkoin noudattaaksensa laillisesti vahvistettua koulusääntöä ja tyystin täyttää kaikki mitä sen mukaan ja viran puolesta asianomaiset esimiehet heille käskää koulutoimen edistyttämiseksi.

§ 2.

Sekä mies- että naispuolisten opettajain tulee alituisesti olla nuorijolle kelpoisena kristillisen elämän esikuvana sekä koettaa, jädysllisellä käytöksellä, nuhteetomalla elämällä, opettavaisella seuralämällä ja hyödyllisellä opastuksella hankkia itsellensä lapsilta ja niiden vanhemmilta se kunnioittaminen ja arvonnanto, jota paitti vaikutuksensa lastenkasvattajana ei milloinkaan voi siunausta tuottaa.

§ 3.

Olessaan lasten seurasä tulee heidän olla lempeät ja samalla vakavat ja aina sovittaa itsensä lasten ymmärryksen ja luonnonlaadun mukaan, sekä warota, etteiwät tylyllä käytöksellä peloita heitä, eikä myöskään taas weltituden kautta laske opettaja-arwoansa waaraan.

§ 4.

Puhtaus ja siisteys, nuot siivistyneen ihmisen wälttämättömät omaisuudet, owat tärkeät myöskin terweyden säilyttämisen suhteen. Miesopettajain ja naisopettajain tulee siis ei ainoastaan itse puolestaan pitää mitä suurin siisteys tapanaan, waan myöskin koettaa saattaa lapset puhtauteen mieltymään. Jos taas jollakin lapsella näyttäisi olewan taipumus toisaalle suunnalle perki, tulee opettajan tahi opettajattaren vakawasti sitä waroittaa ja, joslei warotukset auta,

eroittaa tuon lapsen toisista sekä siitä antaa tieto vanhemmille tai isäntämälle. Olisiko taas syy lasten holhojissa, koettaisiin opettaja tai opettajatar saada nuot pitämään lapsistansa, holhottavistansa ja palkollisistansa paremman huolen. Jos sittekin yhtähyvin näyttäivät itsensä huolimattomiksi, ilmoitakoön opettaja tai opettajatar asian Koulujohdokunnalle, jonka tulee asiassa tehdä mitä kussakin tilassa on soveliaain.

§ 5.

Wihdoin on warfin wälttämättömästi tarpeellinen asia se, että lapset tottuwat järjestykseen ja mutkimattomaan tottelemiseen. Tämän vuoksi on opettajan ottaminen waari, että lapset, joka ferta kun koulusta lähtewät, panewat taulunsa, riittaus-, kirjoitus- ja opetuskirjansa määrättyyn paikkaan ja pitävät kirjansa puhtaina ja terveinä. Tätä paitii owat lapset totutettawat kohta ja wastustelematta täyttämään annetut käskyt.

§ 6.

Opettaja ja opettajatar pitääköön siitä waarin, että lapset kaikissa tiloissa osoittawat heitä kohtaan welwollisen kunnian. Samoin koululapset owat totutettawat kohteliaasti ja jädysllisesti kohtelemaan jokaista ihmistä. Olaksensa lapsille hymänä esikuwana tulee opettajan ja opettajattaren ei ainoastaan oletuksesaan lapsia kohtaan tuike tarkoin huomata oma käytöksensä, waan myöskin käyttäitä muita kohtaan, olkoonpa korkeampi tai alhaisempi, jädysllisesti ja nöyrästi, ehkä kuitenkin oman tilanjan arwaten. Opettajan ja opettajattaren tulee pitää tarffa waari siitä, että kouluooppilaat pitävät kouluhuoneen puhtaana ja jüstinä, että huoneet joka päiwä lafaisaan, tuuletutetaan ja tammista puhdistetaan, sekä että tajaan lämmin 18—20 asteen paikoilla Cels. kouluhuoneissa pyssyy.

§ 7.

Opetustoimen meneestymiseksi tarwitaan ennen kaikkea, että opettaja ja opettajatar koettawat saattaa lasten huomion ja käsityksen walweille sekä totuttaa heidän selwästi, sujuvasti ja selkeästi ajatuksensa lausumaan. Tämän tarkoituksen woittamiseksi on opetuksen kaikittain oleminen hawaannollinen sekä opettajain itse ahferoitseminen selwää ja selkeätä esittelytapaa. Heidän tulee karttaa pittää selityksiä, warjinkin joll'eiwät koettele, onko lapset selityksen ymmärtäneet, sekä aina tar-

kein ottaa siitä vaari, että oppilaat antavat täydellisiä, selviä ja selkeitä vastauksia, joihin kysymys aina olkoon suljettuna. Heidän tulee aina antaa lasten edeltäältä alustaa läksyt, mitkä kotityönsä luettavaksi saavat, ja tässä selittää ainoastaan mitä lapset eivät itse ymmärrä. Vihdoin tulee heidän yleisenä ohjajena noudattaa sitä, että itse puhuvat niin vähän kuin suinkin mahdollista, mutta sitä vastaan koettavat saada lapset puheliaiksi.

§ 8.

Laatiesänsä koululle luku- ja työjärjestyskaavan ehdottelusta, ollen tämä ehdottelu Koulunjohtokunnan toimitettava Piiritarkastajalle vahvistettava tai mahdollisesti muutettava, tulee opettajan ja opettajattaren huomata sellias vaihtelutus työskentelemisessä, jotta varsinaiset luki- ja työt, kun muka nuo nimennimet rupeavat sielun voimiin, asetetaan aamuhetkeksi, vaan aina vaihtellen ruumiin harjoitusten ja käytännöllisten toimen kanssa.

§ 9.

Piiritarkastajan vahvistama luku- ja työjärjestys on kirjoitettava taulun mukaisesti ja sellaisena koulusalin seinään ripustettava; älköönkään opettaja tai opettajatar ilman tulkia syitä sen taulun määräyksistä poiketa. Jos tuo jollain tapauksella, kirjoittajan poikkeukset syynsä päiwäkirjaan.

§ 10.

Opettajan tulee käyttää kaikki opetuksessa kohtaavat selliat tilaisuudet Jumalata pelkääväisen mielen, isänmaallisen mielen sekä yleisen yhteishengen herättämiseksi ja kirkuttamiseksi oppilaisissa. Otenkin tulee hänen aikaisin istuttaa heihin totuuden ja oikeuden rakkaus ynnä mieli ja into kunnan ja isänmaan yhteisiä toimia kohtaan.

§ 11.

Samoin kun joka luento on pidettävä sieliluentona siten, että opettajan alituisesti on ottaminen mitä tarvin vaari siitä, että lapset koulussa tottuivat oikeaan ja siistikkään kieleen, niin on myöskin joka luki- ja työtunti pidettävä uskonoppiluentona, siitä kannalta muka katsoen, että opettajan aina tulee koettaa herättää rakkaus lapsen koko elämänsuunnan ponneksi, ynnä selittää kaikki kootut tiedot hyö-

dyllisiksi ja siunauksen tuottaviksi ainoastaan siinä määrässä, missä ne käytetään Jumalan valtakunnan lewittämiseksi sekä totuuden, walkeuden ja rakkauden voittoksi maan päällä.

§ 12.

Opetus aljetaan aamulla ja päätetään illalla rukouksella ja laululla. Opettamat wärshyt ovat edeltäpäin opettajalta tai opettajattarelta selitettävät ja lapsilta muistista luettavat. Rukouksen pitää opettaja tai opettajatar wapaasti ulkoa, tullen lasten tällöin ohessa olla seijalla. Jos joku lapsista tulee myöhään, pyydetään perstuaan kunnes rukous on päättynyt, ettei häiritse hartautta.

§ 13.

Opetustaman suhteen noudattakoon opettaja ja opettajatar Seminariissa annettuja ohjaksia ja neuvoja. Kuitenkaan ei millään muotoa ole ketsään kielty omakantaisesti ja omaan omituisten luonnonlahjainsa perusteella seminariissa saaman opetustaman warmistuttamisesta.

§ 14.

Mitä lastenhoitoon sekä opetukseen lapsi-seimessä, lapsitarhassa ja koulussa tulee, tulee opettajattaren ja opettajan pitää- ja kaupunkikouluissa, niin paljon kuin suinkin mahdollista on, noudattaa seminarin mallikoulun työjärjestyks- ja opetuskaavaa ja ainoastaan ruweta semmoisiin muutoksiin, mitkä asianhaarat waatiwat.

§ 15.

Samaa päätä päätöstoimituksen kanssa pidetään Piiritarkastajan ja Koulujohtokunnan esimiehen tai jonkun sen jäsenen läsnä ollessa wuositarkinto lasten kanssa, jonka päätettyä määrätään missä järjestyksessä lapset seuraawana lukuwuonna istuwat koulussa. Opettajan tai opettajattaren tulee tässä toki wälttää, ettei ilman erinomaisen tarkeitä syitä muuta entistä järjestystä ja niin tawoin korkeammalle alalle siirtämällä herätä turhamielisyyttä toisessa ja toisessa taas alafuloisuutta tai kateutta. Ei kumminkaan saa korotus ja alennus tapahtua julkiesti outojen läsnä ollessa.

§ 16.

Joka lukutunnin lopulla pitää lasten saada kymmenen minutin joutohetki,

ollen tuo käytettävä järjestettyihin käymärettiin koulupihalla tai johonkin voimistelun-oppiliseen leikinlyöntiin.

§ 17.

Päiväkirjaan, jonka opettaja ja opettajatar pitää, on muistiin pantava, mitä kunkin tuntina on luettu ja selitetty; lisäksi tähän kirjoitetaan niiden lasten nimet, jotka ovat kouluun tullen laiminlyöneet, tulleet myöhään tai olleet vaarintamattomat, laisat, tottelemattomat tai suurempaan pahuuteen wianalaiset. Tämän päiväkirjan tulee aina löytyä koulussa ja annetaan silmälitäväksi jokaiselle, joka katjastajana käy koulua oppimassa.

§ 18.

Opettajan ja opettajattaren tulee Koulujohtokunnalle sen kuukauskokouksissa antaa esiin pääjohdollinen selitys, kuinka suuri lufujakso kussakin aineessa kuukauden kuluessa on tullut luetuksi, ynnä lufumuoden lopulla täydellinen kertomus koulun tilasta, luetuista lufujaksoista, lasten lufumäärästä ja koulunkäynti-laiminlyönnistä j. n. e. Päähallituksen annettavan kaavan mukaan.

§ 19.

Ohkei mitään warjinaista koulupakkoa voi tulla kysymykseen, tulee kuitenkin opettajan ja opettajattaren wakawasti waroittaa lapsia laaduun käymään koulussa samoin kun kirkossakin. Jos lapsista joku usein myöhään tulee kouluun, tai lyhemmät taikka pitkemmät ajat lyö koko koulunkäyntinsä laimin, tulee opettajan tai opettajattaren eroittaa lapsi toisten leikinlyönneistä ja wirwoitustoimista wälitaikoina ynnä niistä pitkämatkaisemmista käymäretistä, joita opettaja kesätaikana, milloin sääät siätävät, vähintäkin kerta wiikoonja lasten seurasja ottaa eteensä. Myöskin käyttäköön opettaja ja opettajatar luokassa alaspäin siirtämistä rangaistuksena niille, jotka ilman tyydyttävää syytä ovat jääneet pois koulusta. Olisko syy lasten koulusta jäämiseen holhojisjansa, ilmoittakoon opettaja tai opettajatar asian Koulujohtokunnalle, joka on menettävä asiassa miten 14 § Koulujohtokunnan ohjesäännössä säätää.

§ 20.

Joilla lapsilla on tarttuwainen tauti, ne pitää opettajan tai opettajattaren

kohtaastansa päästämän kottiin ja antaman vanhemmille tieto syystä sekä sopi-
massa tilassa ilmoittaman asia Koulujohtokunnan esimiehelle.

§ 21.

Koulukurin pidännössä warokoon opettaja ja opettajatar itsensä omantun-
non helleydellä muodon katsoniudesta ja pikaustuksesta. Erittäinkin tulee heidän suu-
rella warowaisuudella käyttää kehoituksia ja rangaistuksia, etteiwät edellä mainituilla
wietteliä lapsia omarakkauteen ja turhamielisyyteen sekä jälkimäiillä heitä paadut-
tasi ja saattasi nuloiksi.

§ 22.

Koita kouluissa jolloinfulloin tawallisia palkintoja ja merkityskunnioituksia,
jotka usein synnyttävät waan kunnianhimoa ja turhamielisyyttä lapsissa, ei saa
milloinkaan wiljellä; mutta riemuunsa ja mielihyvänsä opettaja ja opettajatar kyllä-
kin saakoon lausua siitä, että lapset welwollisuutensa täyttävät sekä myöskin lausua
mielifarwautensa milloin toisin on laita. Alinoat kehoitusneuvot mitkä voidaan
myöntää, owat: 1:ksi ruwetaan johonkin hupaiseen leikinlyöntiin koulusaliissa tahi
mennään jaloittelemaan lifiseuduille, esimerkiksi luonnonopillille käymäreille ke-
sällä, luistille tahi hihdännölle talwella; 2:ksi näytetään ja selitetään lapsille kuvia,
malleja ja muuta opettawaa, mitä milloinkin; 3:ksi annetaan lasten ruweta johon-
kin yhteishyödylliseen työtoimeen, esimerkiksi istuttamaan koulun, kirkon ja kirkko-
tarhan ympäristölle puita y. m. m. sekä 4:ksi uskotaan wafawimmille, ahkerimmille
ja huomaawaisimmille oppilaille waarinpidäntö toisista.

§ 23.

Rangaistusten suhteen tulee opettajan ja opettajattaren wälttää warjinkin
jemmoisia keinoja lapsia kurittaissa, joista voisi olla joko waara terweydelle tahi
estettä rangaistuksella aiwotulle parannukselle. Tän wuoksi olkoon opettaja ja opet-
tajatar kowin kielletty antamasta lapsille korwapuusteja tahi heitä lyömästä käm-
menellä, kepillä tahi muulla kowalla lyömä-aseella, sekä heitä tukustelemasta ynnä
myöskin herjausfanoja heitä kohtaan käyttämästä. Ei myöskään saa häpeäpenkkejä,
häpeäloukkoita, muuria tauluja ja muita noiden mukaisia wiljellä, sanalla janoen
ei minfäänlaisia hämäisemiä rangaistuksia, jotka saattawat tukahtaa lapsen kunnian-
tunnon ja tawallisesti enemmän paaduttawat kun parantawat lapsen.

§ 24.

Paiti yllä määrättyä kuritusneuvoja on opettajan ja opettajattaren sallittu hätätilassa wiljellä ruumiinrangaistusta, tapahtuwa witsan hyönnillä awonaiseen kämmeneen, mutta tässä eiwät milloinkaan saa unhottaa, että rangaistus on täytettävä kahdetkaksen eikä milloinkaan toisen lapsen läsnä ollessa. Myöskin opettaja ja opettajatar warotkoon, etteiwät toimita rangaistusta wihaninnossa tahi niin, jotta se edes wiwahtaisikaan kostonhimolle; päinwastoin tulee rangaistuksen lapsen silmissä olla ainoastaan lempeä isällinen kuritus, tehdyn rikoksen jowittaminen. Opettajan ja opettajattaren tulee siitä syystä, rangaistuksen täytettyä, lempeydellä ja helleydellä suositella lasta, warjinkin jos tuo osoittaa katumuusta ja inhoa tehtyä rikosta kohtaan. Milloin taas opettaja tahi opettajatar katsoi rangaistukset, joita heidän on lupa käyttää, järki pieniksi rikoksen laadun juhteen, ilmoittakoot siitä Koulujohtokunnalle ja wartokoot tuolta lisäsempä määräystä.

§ 25.

Heidän huostaansa uskottujen lasten vanhempain ja holhojain kanssa tulee opettajan ja opettajattaren aina koettaa elää hywässä jowussa. Kaikissa sopiwissa tiloissa tulee heidän antaa vanhemmille ja holhojille tietoja lasten ja holhottawain käytöksestä ja edistymisistä sekä, minä werran aikansa ja taitonsa myöden antawat, olla heille samoin kun muillekin kunnan jäsenille yleisesti awulliset neuwolla ja työllä, ei yksistään lastenhoidossa, waan myöskin talouden, maanwiljelyksen sekä puutarha-, karjan- ja hewoishoidon toimisissa, ynnä myöskin teollisuuden ja käsitöiden asioissa. Erittäinkin tulee opettajan ja opettajattaren koettaa jaattaa kunnassa mielet harrastamaan lasten kaswatusta ja kaikissa siihen koskeissa seikoissa opastaa ja totuttaa äitejä ja muita ihmisiä, jotka siihen osoittawat halua ja taipumusta. Tässä tarkoituksessa waiwuttuaksensa tulee opettajan milloin aikaa on liikenemään, matkustaa ympäri pitäjässä ja koettaa saada kyläkouluja toimeen, katsoa jo toimella olewia ja ylipäätä tutkia kotikaswatuksen tilaa huonekunnissa ja siitä laatia kertomuksia Koulujohtokunnalle. Kun vanhemmat tahi muut oudot käywät koulussa katsemasssa, tulee opettajan ja opettajattaren ne ystämällisesti wastaan ottaa ja saltia heidän olla opettaissa läsnä, kuitenkin antamatta heidän itseänsä häiritä. Ei kuitenkaan saa opettaja tahi opettajatar missään muotoa tämmöisten wieraskäyntien tähden katkaista opetustansa ja jättää koulua.

§ 26.

Esimiehille, joiden on huolena waarinpidäntö opettajan ja opettajattaren wirkatoimesta, tulee heidän oivittaa welwollinen funnia ja kohtelemaisuus, sekä kernaasti auttaa noita kaikilla tiedonannoilla, jotka edistävät koulun parasta sekä lasten hengellistä ja ruumiillista warttumista.

Jäsenenä Koulujohdokunnassa, josja ei kuitenkään milloinkaan häntä saada walita esimieheksi, tulee opettajan rehellisesti ja suorin sanoin tehdä tili koulun tilasta, lasten edistymisestä, wastuksista ja hankaluuksista, jotka estävät koulutoimen menestymistä, ynnä myöskin ehdotella keinoja, joilla luulee saatawan nuot esteet poistetuksi.

§ 27.

Opettajan ja opettajattaren tulee laaduin käydä julkisessa jumalanpalveluksessa sekä myöskin kehoittaa vanhemmat lapsista uskolliseen kirkonkäyntiin. Koululapsia ja opettajakuntaa warten pitää sopia penkit, erittäin tytöille ja pojille, josjakin lehterillä tahi muualla kirkossa, Koulujohdokunnan toimella, toimitettaman. Wirret, jotka jumalanpalveluksessa tulewat weisattawiksi, ja joista luffarin kaksi päiwää ennen lähenewää pyhä- ja juhlapäiwää, jos suinkin mahdollista, tulee antaa tieto, pitää opettajan ja opettajattaren koululapsille selittää ja harjoittaa lapsiain niiden weisaamisessa, jotta lapset eiwät ainoastaan weisaa nuottia tarkasti nuottikirjan nuottien mukaan, waan myöskin oppiwaat sanat selwin sanomaan ja sijälön käsittämään.

Ote Hyväskylän kaupungin Järjestysoikeuden pöytäkirjasta Heinäkuun 9:nneltä p:ltä 1860.

§ 1.

Kaupungin vanhimmat kokoonoutuivat ja nostivat esityksensä siitä että siinä tapauksessa, jos tuo, Huhtikuun 19 p. 1858 annettu Armollisuus Julistuksessa määrätty, opetuslaitos opettajain ja opettajatarten valmistamiseksi kansakouluille tulisi asetetuksi tähän kaupunkiin, olisi tuolla opetuslaitokselle annettava soveliaat ajukset joksiin aikaa ilmaiseksi.

Tämän johdosta ja niiden suurten etujen suhteen, mitkä tällainen laitos oli tälle kunnalle tuottava, päätettiin, yksin neuvoin kaupungin vanhinten kanssa, että kaupunkikasjan kustannuksella laitoksessa tarvittavat huoneet olisivat kahtena ensimmäisenä vuonna, siitä päivästä lähtien, jona laitos alkaa työtään, ilmaiseksi annettavat. Joka pöytäkirjaan otettiin ylös. Mita ja paikka miten ylhäällä.

Järjestysoikeuden puolesta:

C. A. Carlborg.